Latvijas iedzīvotāju attieksme pret ES pilsonību un iespējas to mainīt

Viktors Makarovs

Ieva Strode

Pētījuma autori: Viktors Makarovs, Ieva Strode

Projekta asistents: Edgars Vansovičs

© Politikas centrs EuroCivitas, 2011

Dati: Tirgus un sabiedriskās domas pētījuma centrs SKDS

Pētījums ir veikts ar Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā finansiālu atbalstu. Publikācija atspoguļo vienīgi autoru uzskatus. Eiropas Komisija nav atbildīga par tajā ietverto informāciju.

SATURS

Ievads *1*
Aptaujas rezultāti *3*
Piederības sajūta un ES ietekmes vērtējums 3
Uzskati par ieguvumiem un zaudējumiem no ES 9
ES politiskās kopienas saliedētības vērtējums 15
Pilsoņu ietekmes uz ES vērtējums 17
Dažādu grupu ietekmes uz ES lēmumiem vērtējums 26
Attieksme pret izmaiņām lēmumu pieņemšanā ES 27
Interese par ES jautājumiem 31
Rekomendācijas: Kā mainīt attieksmi pret ES pilsonību? *32*
Pielikumi *34*

IEVADS

Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gadā aktualizēja jautājumu par Eiropas pilsoņu politisko līdzdalību ES pārvaldībā. Eiropas Savienības pilsonība, kas papildina, bet neaizvieto nacionālās pilsonības, sniedz dalībvalstu pilsoņiem virkni tiesību — gan praktiskas tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, tiesības uz citu dalībvalstu diplomātisko un konsulāro iestāžu atbalstu atsevišķos gadījumos), gan tiesības uz politisko līdzdalību (tiesības balsot un tiesības tikt ievēlētiem Eiropas Parlamenta vēlēšanās, tiesības iesniegt lūgumrakstu Eiropas Parlamentā, vērsties pie Eiropas ombuda utt.). Taču Eiropas pilsonība ir kļuvusi arī par svarīgu jēdzienu un simbolu Eiropā. Paliek atvērts jautājums vai ES pilsonība spēj kļūt ne tikai par institūciju, bet arī par politisko identitāti, kas raksturo ES iedzīvotāju saikni un attieksmi pret ES kā politisko veidojumu un pret "Eiropas līdzpilsoņiem" citās ES dalībvalstīs.

Sarežģītais Lisabonas līguma ratifikācijas process un neskaidrība par Eiropas ekonomisko nākotni uzdod jautājumus par Eiropas pilsonības perspektīvām. Jautājumi, kas saistīti ar pilsoņu politisko līdzdalību Eiropas līmenī, ir īpaši aktuāli Latvijā, kur ekonomiskā krīze ir stiprinājusi gan saikni ar Eiropas Savienību, gan vispārējo skepticismu sabiedrībā.

2011. gada februārī politikas centrs "EuroCivitas" ar Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā atbalstu veica pētījumu par Latvijas iedzīvotāju attieksmēm un identitātēm, kas skar Eiropas Savienības pilsonību. Pētījuma ietvaros tika veiktas sabiedriskās domas aptauja un ekspertu diskusija. Datu vākšanu veica Tirgus un sabiedriskās domas pētījuma centrs SKDS. Pētījuma mērķis bija apzināt Latvijas iedzīvotāju attieksmi pret ES kopumā un uz vākto datu pamata piedāvāt rekomendācijas, kā mainīt iedzīvotāju attieksmi, lai stiprinātu "īpašnieka sajūtu" attiecībā uz ES un padarīt pilsoņu iesaisti ES politikas veidošanā efektīvāku un pilnvērtīgāku.

Pētījuma ietvaros tika veikta reprezentatīva sabiedriskās domas aptauja, kurā tika izpētīti vairāki jautājumi, kas raksturo Latvijas iedzīvotāji attieksmi pret ES institūcijām, politiku un līdzpilsoņiem citās ES dalībvalstīs:

- Identificēšanās ar ES: cik stipra ir piederības sajūta Eiropas Savienībai, kā tiek vērtēta ES ietekme uz pašu respondentu dzīvi un kādas emocijas izraisa ES simboli;

- ES kā politiskās kopienas novērtējums: uzticēšanās solidaritātei starp ES pilsoņiem;

- ES kā politiskās sistēmas novērtējums: priekšstati par reālo un vēlamo ietekmes sadali Eiropas Savienībā starp pilsoņiem un institūcijām, kā arī starp dažādiem aktieriem ES politikā;

- Atbalsts izmaiņām lēmumu pieņemšanā Eiropas Savienībā;

- Atvērtība pret informāciju par Eiropas Savienību.

Pētījuma pamatā ir plaša izpratne par pilsonību kā noturīgu politisku un tiesisku saikni starp indivīdu un nacionālu vai pārnacionālu politisku sistēmu. Tāpēc, analizējot aptaujas datus, par pamatu tika ņemti visu Latvijas iedzīvotāju — pilsoņu, kā arī iedzīvotāju bez LR pilsonības— atbildes.

Autori pateicas Latvijas „Team Europe" ekspertiem Raitai Karnītei, Aināram Nābelam-Šneideram un Lindai Jākobsonei par piedalīšanos aptaujas datu apspriešanā un par ieteikumiem, izstrādājot rekomendācijas.

APTAUJAS REZULTĀTI

Latvijas iedzīvotāju attieksme pret ES — īsumā

- Latvijas iedzīvotāji vērtē ES ietekmi uz savu dzīvi kā zemu, viņu piederības sajūta Eiropas Savienībai ir vāja, emocionālā saikne ar to ir vāja un neitrāla.
- Ir izplatīta zaudējuma sajūta no dalības ES, taču iemesli pārsvarā saistīti ar Latvijas ekonomisko attīstību pēdējo 20 gadu laikā.
- Skeptiska attieksme pret ES kā politisku kopienu — neticība solidaritātei.
- Iedzīvotāji uzskata par nepietiekamu pilsoņu ietekmi uz ES.
- Visizplatītākais priekšstats par varas sadali ES ir, ka vislielākā ietekme ES ir lielvalstīm.
- ES institūcijas netiek uzskatītas ne par varenām, ne par sliktākām kā Latvijas institūcijas.
- Vairākums atbalsta izmaiņas lēmumu pieņemšanā ES.
- Interese par Eiropas Savienību ir ievērojama, bet selektīva.
- Attieksmes atšķirības starp dažādām sociāldemogrāfiskajām grupām ir mērenas. Būtiskākas atšķirības parādās, salīdzinot dažādām vecuma, izglītības līmeņa un ienākumu grupām piederīgos.
- Attieksmi pret ES neietekmē tautība un dzimtā valoda, taču ietekmē pilsonības statuss. Krievvalodīgo LR pilsoņu attieksme gandrīz sakrīt ar latviešu attieksmi, kamēr nepilsoņi ir skeptiskāki.

PIEDERĪBAS SAJŪTA UN ES IETEKMES VĒRTĒJUMS

Vairākums Latvijas iedzīvotāju ikdienā nejūtas kā Eiropas Savienības pilsoņi un nejūt arī ES ietekmi uz savu un savas ģimenes dzīvi. Taču apmēram ceturtā daļa iedzīvotāju jūtas kā ES pilsoņi un izjūt tās ietekmi. Vairākumam iedzīvotāju ir neitrāla emocionāla attieksmei pret ES pamatsimbolu — ES karogu. Vienam no četriem respondentiem tā ir pozitīva, kamēr negatīvas emocijas ir ļoti retas.

2011.gada februāra aptaujas ietvaros Latvijas iedzīvotājus lūdza raksturot savu attieksmi vairākās jomās, kas saistītas ar ES pilsonību.

Vairākums aptaujāto Latvijas iedzīvotāju (67%) atzina, ka ikdienā nejūtas kā ES pilsoņi, tai skaitā 39% norādīja, ka *"nemaz"* nejūtas kā ES pilsoņi. To, ka jūtas kā ES pilsoņi norādīja 29%, tai skaitā atbildi *"lielā mērā jūtos"* izvēlējās tikai 5%.

"Cik lielā mērā Jūs ikdienā jūtaties kā Eiropas Savienības pilsonis?"

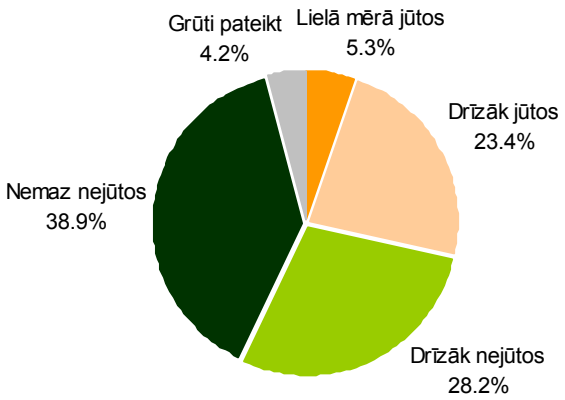

Bāze: visi respondenti, n=1005

Turklāt, lai arī, salīdzinot datus, vērojams, ka aptaujātie LR pilsoņi biežāk (30%) nekā respondenti bez LR pilsonības (19%) atzina, ka ikdienā jūtas kā ES pilsoņi, abās grupās biežāk ir atbildēts, ka nejūtas kā ES pilsoņi.

"Cik lielā mērā Jūs ikdienā jūtaties kā Eiropas Savienības pilsonis?"

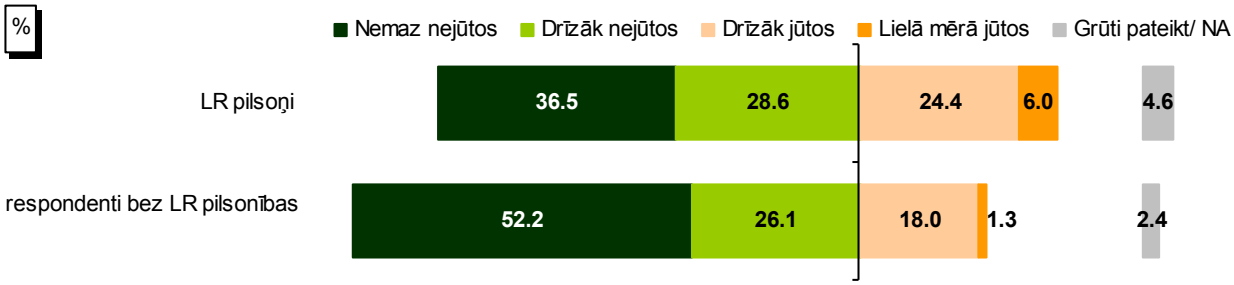

Bāze: visi respondenti

Jāpiebilst, ka tāda pati sakarība saglabājas, salīdzinot iedzīvotāju, kuriem galvenā sarunvaloda ģimenē ir krievu, atbildes atkarībā no viņu pilsonības statusa – no LR pilsoņiem kā ES pilsoņi jutās 29%, no respondentiem bez LR pilsonības – 20%.

"Cik lielā mērā Jūs ikdienā jūtaties kā Eiropas Savienības pilsonis?"

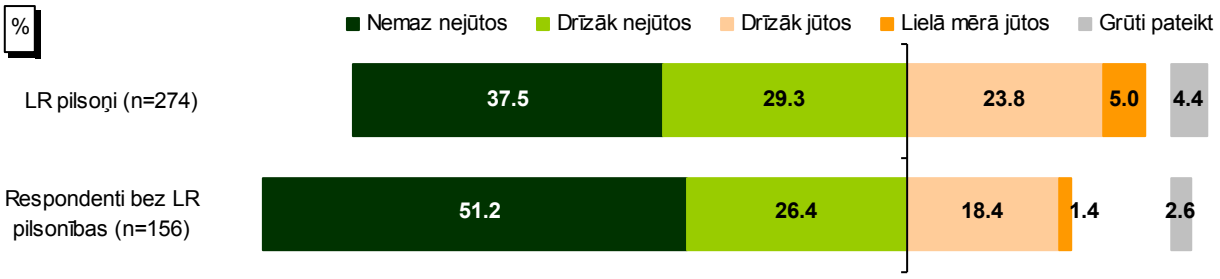

Bāzes: respondenti, kuru galvenā sarunvaloda ģimenē ir krievu

Jāatzīmē gan, ka sarunvaloda ģimenē nav būtiskākais iedzīvotāju attieksmi ietekmējošais faktors (kā ES pilsoņi jutās attiecīgi 31% respondentu, kuri ģimenē parasti sazinās latviešu valodā, un 26% respondentu, kuri ģimenē parasti sazinās krievu valodā grupās). Būtiskākas atšķirības parādās, salīdzinot dažādām vecuma, izglītības līmeņa un ienākumu grupām piederīgos: to, ka jūtas kā ES pilsoņi biežāk ir norādījuši gados jaunāki iedzīvotāji, grupa ar augstāko izglītību, bet retāk – respondenti ar zemu ienākumu līmeni.

"Cik lielā mērā Jūs ikdienā jūtaties kā Eiropas Savienības pilsonis?"

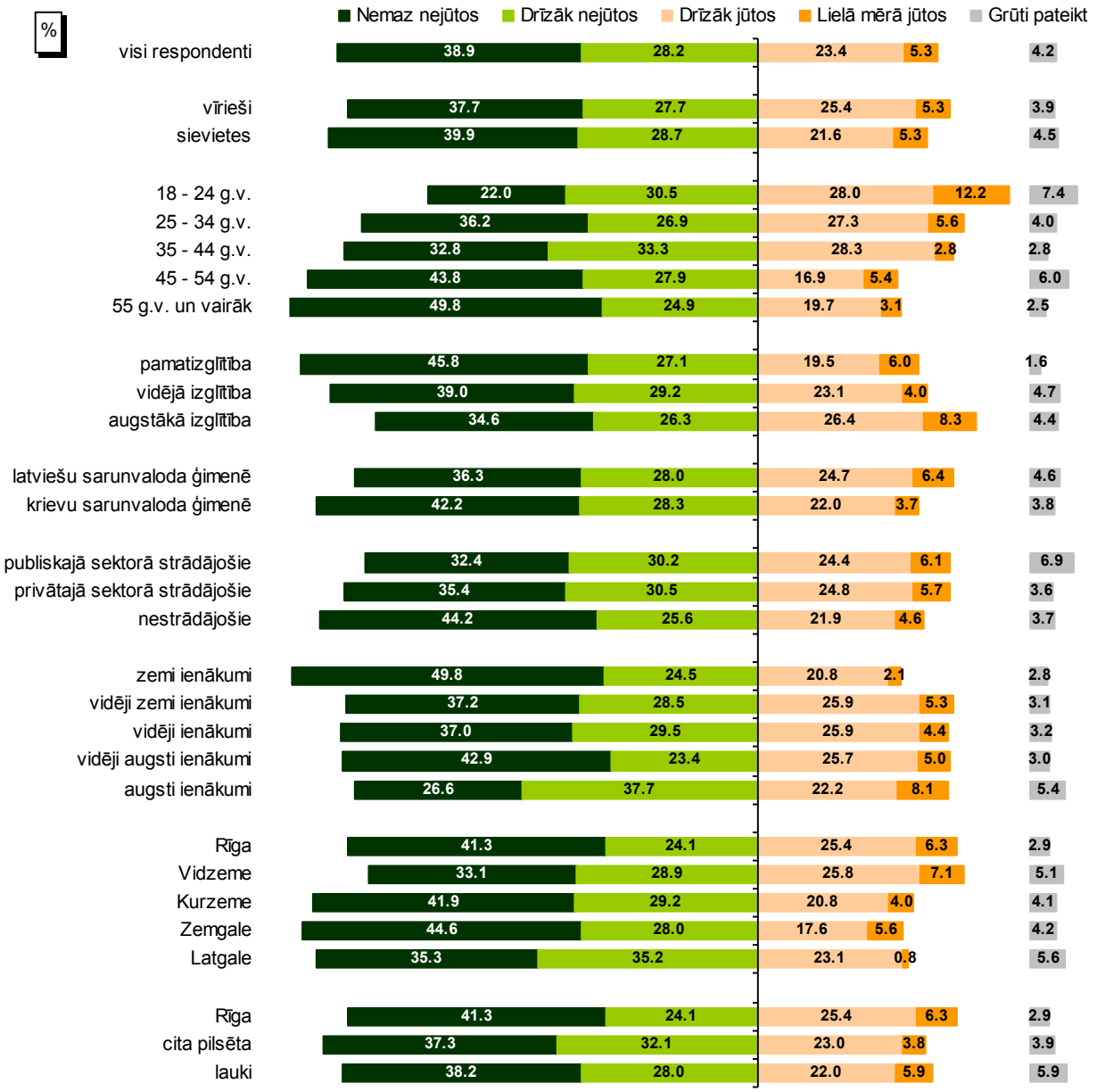

Bāze: visi respondenti

Aptaujātie iedzīvotāji diezgan atturīgi vērtēja ES ietekmi uz viņu un viņu ģimenes dzīvi: par lielu to ir atzinuši 31% (t.sk. 7% par *„ļoti lielu"*), bet 60% uzskatīja, ka tā ir maza (t.sk. 36% norādīja, ka tā ir ļoti maza vai pat nekāda).

"Jūsuprāt, cik liela ir Eiropas Savienības ietekme uz Jūsu un Jūsu ģimenes dzīvi?"

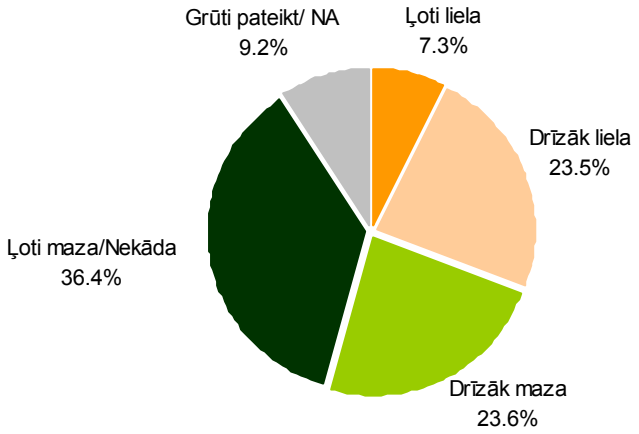

Bāze: visi respondenti, n=1005

Kā redzams, LR pilsoņi biežāk nekā respondenti bez LR pilsonības ir atzinuši, ka ES ietekmē viņu dzīvi – ietekmi par lielu atzina attiecīgi 32% un 25%. Jāpiebilst, ka atbildi *"ļoti maza/ nekāda"* izvēlējās 34% aptaujāto pilsoņu un vairāk nekā puse (52%) respondentu bez LR pilsonības.

"Jūsuprāt, cik liela ir Eiropas Savienības ietekme uz Jūsu un Jūsu ģimenes dzīvi?"

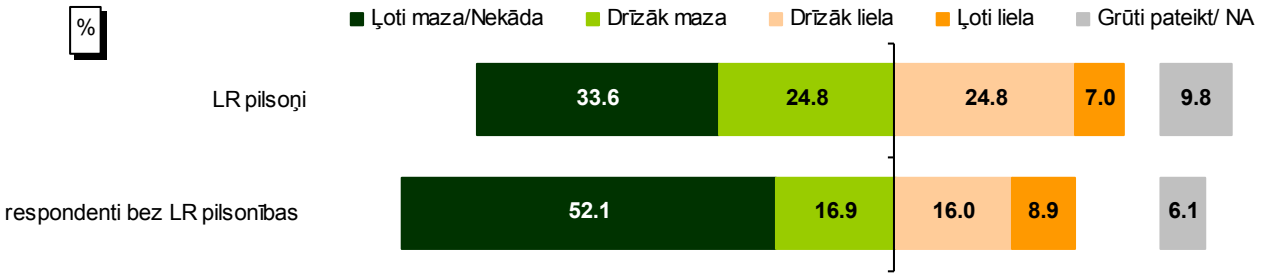

Bāze: visi respondenti

Tiesa, salīdzinot atbildes atkarībā no identificēšanās līmeņa ar ES pilsoņiem, jāsecina, ka respondenti, kuri atzina, ka ikdienā jūtas kā ES pilsoņi, biežāk atzinuši arī ES ietekmi uz viņu dzīvi.

"Jūsuprāt, cik liela ir Eiropas Savienības ietekme uz Jūsu un Jūsu ģimenes dzīvi?"

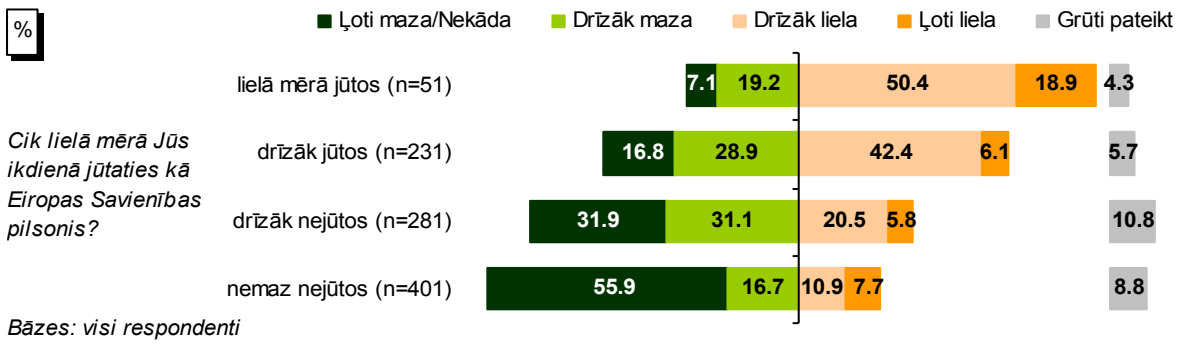

Bāzes: visi respondenti

Salīdzinot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, jāsecina, ka biežāk nekā caurmērā ietekmi par lielu ir atzinuši aptaujātie vecumā no 18 līdz 24 un no 35 līdz 44 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, respondenti ar vidēju un augstu ienākumu līmeni, Vidzemē, kā arī lauku apvidos dzīvojošie.

"Jūsuprāt, cik liela ir Eiropas Savienības ietekme uz Jūsu un Jūsu ģimenes dzīvi?"

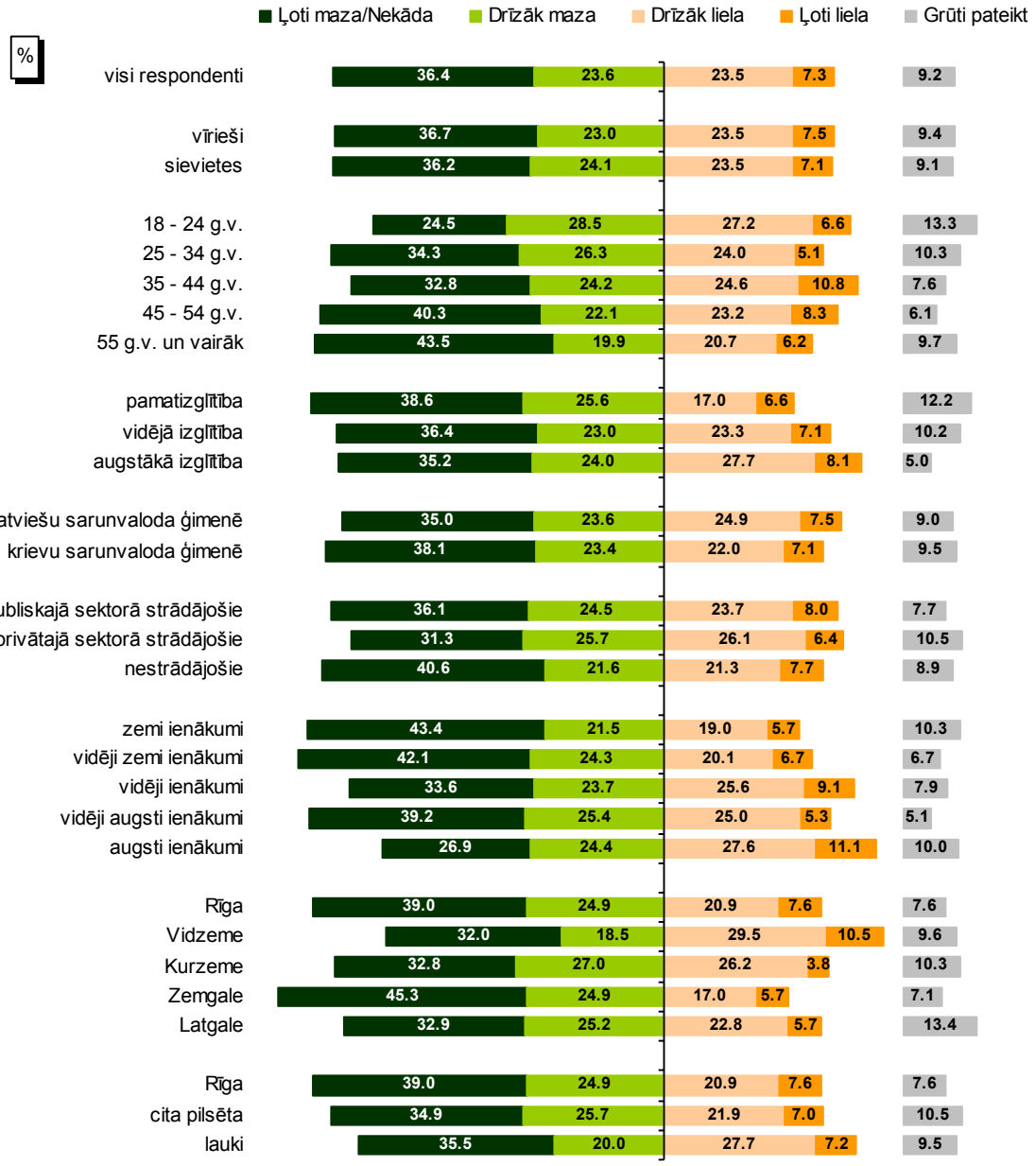

Bāze: visi respondenti

Lūgti novērtēt, kādas emocijas viņos izraisa ES karogs, 66% respondentu atbildēja, ka tas viņos neizraisa nekādas emocijas. Tiesa, pozitīvas emocijas tika atzītas biežāk (26%) nekā negatīvas (5%).

"Eiropas Savienībai ir savi simboli, tai skaitā arī karogs – divpadsmit zelta zvaigžņu aplis uz zilā fona? Kādas emocijas ES karogs izraisa tieši Jums?"

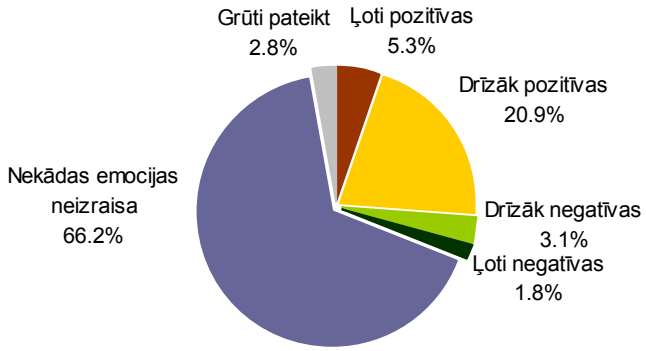

Bāze: visi respondenti, n=1005

Saskaņā ar aptaujas datiem, aptaujāto LR pilsoņu un respondentu bez LR pilsonības atbildes būtiski neatšķiras: abās grupās vairākums (LR pilsoņi: 66%, respondenti bez LR pilsonības: 67%) atbildēja, ka viņos karogs neizraisa nekādas emocijas. No LR pilsoņiem 27% norādīja uz pozitīvām emocijām un 5% uz negatīvām, bet no respondentiem, kuriem LR pilsonības nav – 25% norādīja uz pozitīvām emocijām, bet 6% - uz negatīvām.

"Eiropas Savienībai ir savi simboli, tai skaitā arī karogs – divpadsmit zelta zvaigžņu aplis uz zilā fona? Kādas emocijas ES karogs izraisa tieši Jums?"

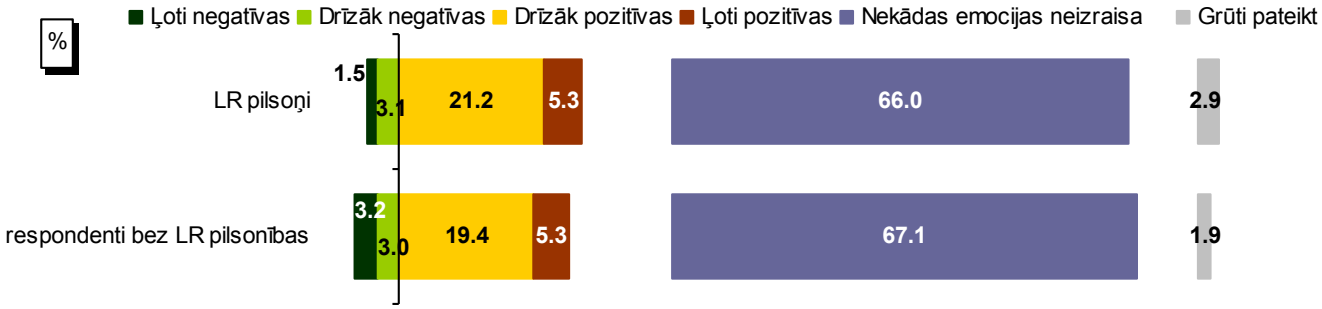

Bāze: visi respondenti

Salīdzinot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, jāsecina, ka salīdzinoši biežāk pozitīvas emocijas ir atzinuši jaunieši vecumā līdz 24 gadiem, grupa ar augstiem ienākumiem, Rīgā dzīvojošie. Šīs grupas arī retāk atzīmējušas, ka viņiem ES karogs nerada nekādas emocijas.

"Eiropas Savienībai ir savi simboli, tai skaitā arī karogs – divpadsmit zelta zvaigžņu aplis uz zilā fona? Kādas emocijas ES karogs izraisa tieši Jums?"

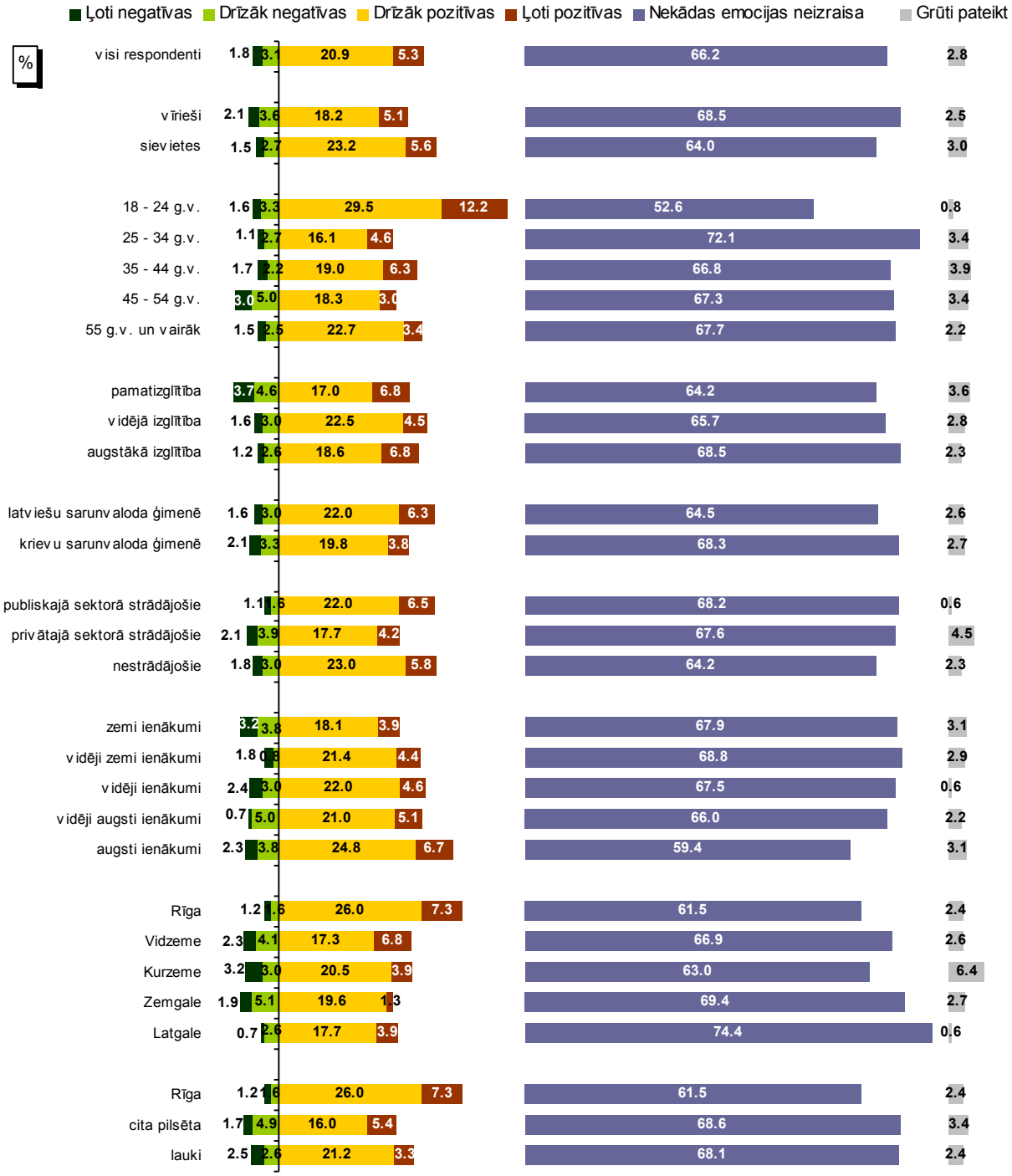

Bāze: visi respondenti

UZSKATI PAR IEGUVUMIEM UN ZAUDĒJUMIEM NO ES

Tikai viens no sešiem Latvijas iedzīvotājiem uzskata, ka ieguvumi no ES ir svarīgāki. Vairākums saskata zaudējumus sev un ģimenei, kas ir tik pat lieli, vai lielāki, nekā ieguvumi. Novērtējuma pamatā ir praktiskas un ekonomiskas problēmas vai ieguvumi. Ja par iemeslu zaudējuma sajūtai pārsvarā ir

ekonomiskās problēmas, ar kurām ES ir maz sakara, tad ieguvumus saskata pārsvarā pārvietošanās brīvībā un ekonomiskajā atbalstā. Samērā maza nozīme ir abstraktiem politiskiem apsvērumiem, piemēram, tādiem, kā "atgriešanās Eiropā" vai "neatkarības zaudēšana".

Lūgti izvērtēt, vai Latvijas dalības Eiropas Savienībā vairāk ir iegūts vai zaudēts, aptaujas dalībnieki biežāk norādīja, ka vairāk ir zaudēts – 32%. To, ka ieguvumu ir vairāk, minēja 15%, bet uz vienlīdz lieliem ieguvumiem un zaudējumiem norādīja 29%.

"Vai, kopumā ņemot, Jūsu ģimene ir vairāk ieguvusi vai zaudējusi no Latvijas dalības Eiropas Savienībā?"

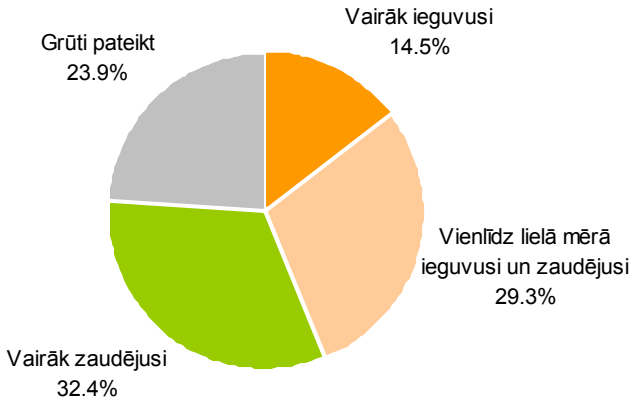

Bāze: visi respondenti, n=1005

Jāatzīmē, ka aptaujātie LR pilsoņi situāciju vērtēja mazāk kritiski nekā respondenti bez LR pilsonības – to, ka no dalības ES ir vairāk zaudēts, norādīja attiecīgi 31% un 41%.

"Vai, kopumā ņemot, Jūsu ģimene ir vairāk ieguvusi vai zaudējusi no Latvijas dalības Eiropas Savienībā?"

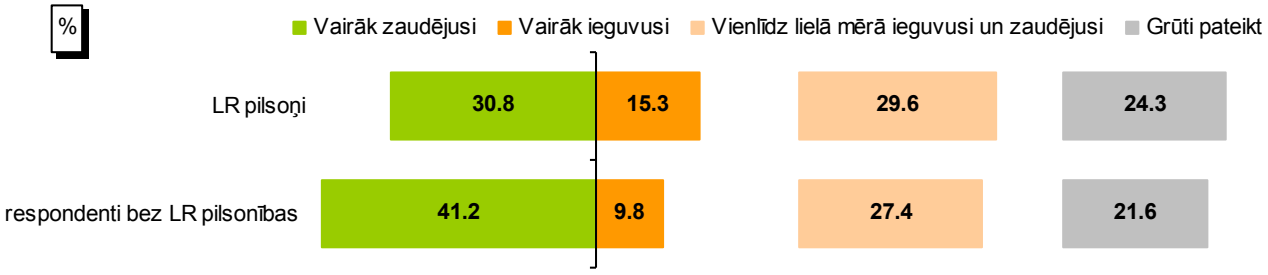

Bāze: visi respondenti

Dati liecina, ka atšķiras atbildes atkarībā no piederības sajūtas ES pilsoņu kopienai: respondenti, kas jutās piederīgi ES pilsoņu kopienai, biežāk norādīja, ka no Latvijas dalības ES ir vairāk iegūts kā zaudēts.

"Vai, kopumā ņemot, Jūsu ģimene ir vairāk ieguvusi vai zaudējusi no Latvijas dalības Eiropas Savienībā?"

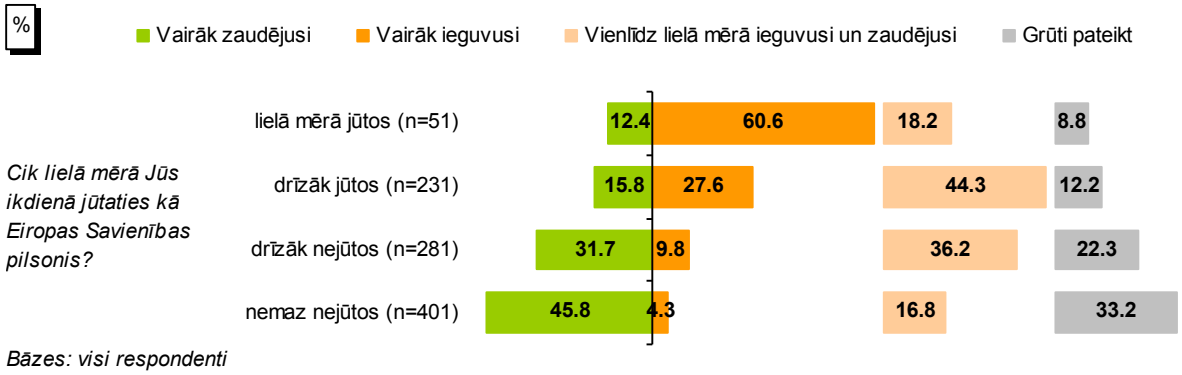

Bāzes: visi respondenti

Salīdzinot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, jāsecina, ka to, ka ieguvumi ir bijuši lielāki nekā zaudējumi, ir norādījuši tikai respondenti ar augstiem ienākumiem. Salīdzinoši labvēlīgāka attieksme ir vērojama arī starp jauniešiem vecumā no 18 līdz 24 gadiem, grupā ar augstāko izglītību, starp respondentiem ar vidējiem un augstiem ienākumiem, kaut arī šajās grupās uz zaudējumiem norādīts biežāk nekā uz ieguvumiem.

Salīdzinoši kritiskāk noskaņoti izrādījušies cilvēki vecumā no 45 līdz 54 gadiem, grupa ar zemiem ienākumiem un lauku apvidos, kā arī Zemgalē un Vidzemē dzīvojošie.

"Vai, kopumā ņemot, Jūsu ģimene ir vairāk ieguvusi vai zaudējusi no Latvijas dalības Eiropas Savienībā?"

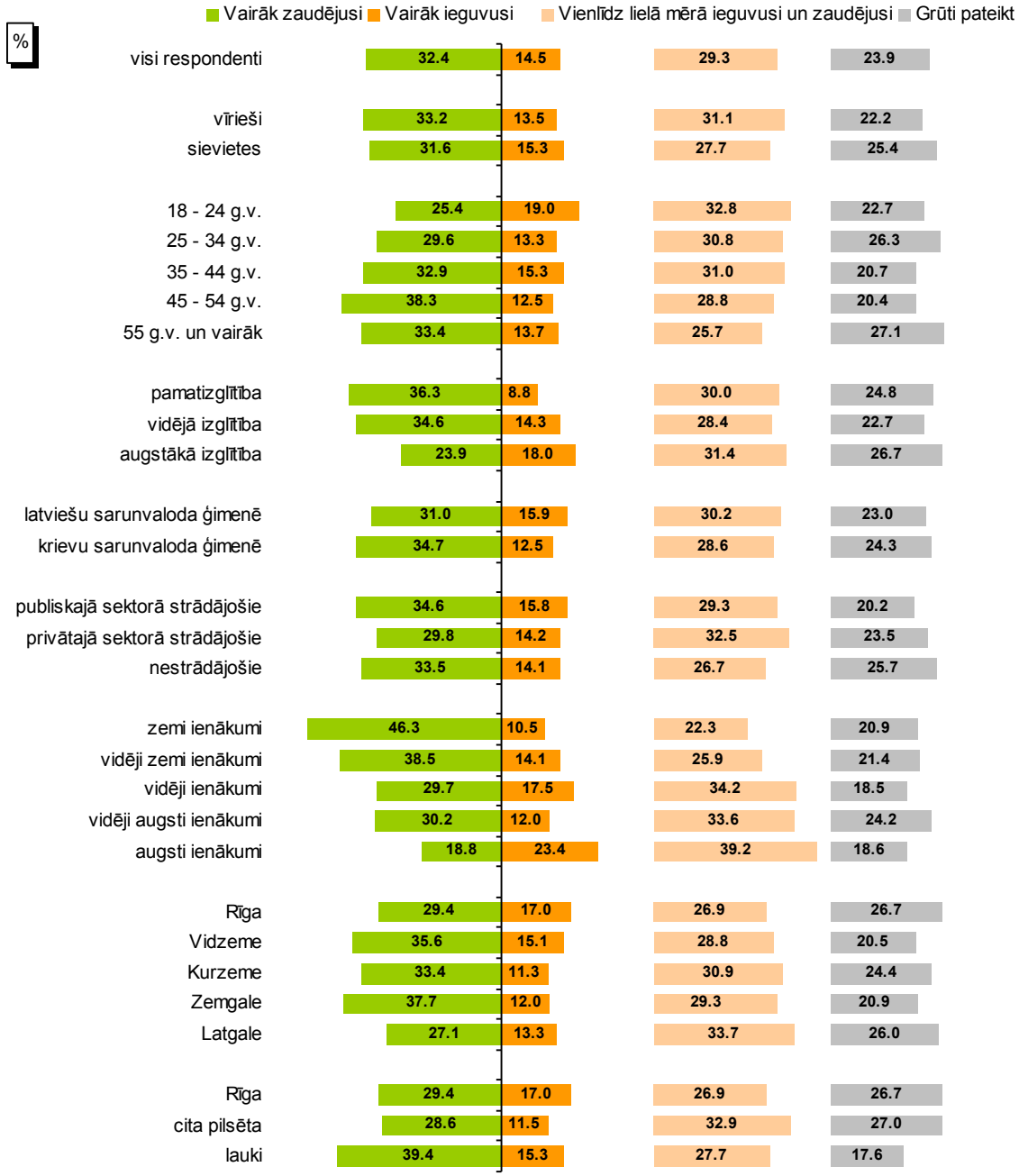

Bāze: visi respondenti

Lūgti raksturot, kāpēc viņi uzskata, ka viņi vai viņu ģimene vairāk ieguva no Latvijas dalības ES, aptaujātie iedzīvotāji visbiežāk minēja iespējas ceļot, strādāt ārzemēs, iespējas izmantot ES līdzekļus, mācīties un saņemt subsīdijas lauksaimniecībā nodarbinātajiem.

"Lūdzu, raksturojiet, kāpēc Jūs domājat, ka Jūs un Jūsu ģimene no Latvijas dalības ES vairāk ieguva?"

(%)	**Visi respondenti (n=144)**	**LR pilsoņi (n=128)**	**Respondenti bez LR pilsonības (n=16)**
Lielākas iespējas ceļot (t.sk. bezvīzu režīms)	**44.3**	45.8	31.0
Iespējas strādāt ārzemēs	**28.1**	28.2	27.2
Iespējas izmantot Eiropas fondus, nauda	**16.1**	16.3	14.5
Iespējas mācīties ārzemēs	**12.2**	12.8	7.0
Subsīdijas zemniekiem	**11.9**	13.3	0.0
Ekonomiskie ieguvumi (darbs, alga)	**7.0**	5.6	18.5
Iespējas pārcelties uz dzīvi ārzemēs	**6.8**	6.8	7.0
Lielāks preču, pakalpojumu klāsts	**5.7**	6.4	0.0
Iegūta drošības sajūta	**5.1**	5.0	5.7
Iespējas ES tirgū	**4.8**	5.3	0.0
Piederība Eiropai	**3.4**	2.2	13.3
Monetārā politika, Eiro	**2.7**	2.3	6.6
Brīvība	**1.9**	1.4	6.1
Palīdz kontrolēt Latvijas valdību	**1.9**	1.4	6.1
Iespējas nopelnīt ārzemēs	**1.5**	0.8	7.0
Tiek iegūtas jaunas zināšanas, redzesloks	**1.4**	1.6	0.0
Bezdarbs	**1.3**	1.4	0.0
Nav vietējo produktu	**0.9**	1.0	0.0
Pasliktinājusies veselības aprūpe	**0.8**	0.8	0.0
Pasliktinājusies izglītība Latvijā	**0.8**	0.8	0.0
ES sniedz palīdzību	**0.6**	0.0	6.1
Dzīves līmeņa krišanās	**0.6**	0.7	0.0
Cita atbilde	**0.8**	0.9	0.0
Grūti pateikt/NA	**0.6**	0.0	5.7

Bāze: respondenti, kuri uzskatīja, ka viņi un viņu ģimene no Latvijas dalības ES vairāk ieguva, n=144

Kategorijā "Cita atbilde" ietilpst: "*plašākas starptautiskās attiecības*"

Arī pamatojot, kāpēc viņi domā, ka no dalības ES vienlīdz lielā mērā ir iegūts un zaudēts, respondenti visbiežāk pieminēja tieši iespējas ceļot un strādāt ārzemēs, tomēr vairāk nekā 10% šajā grupā minēja arī tādus aspektus kā ES prasības, inflācija un dzīves dārdzība, kā arī bezdarbs.

"Lūdzu, raksturojiet, kāpēc Jūs domājat, ka Jūs un Jūsu ģimene no Latvijas dalības ES vienlīdz lielā mērā ieguva un zaudēja!"

(%)	**Visi respondenti (n=291)**	**LR pilsoņi (n=246)**	**Respondenti bez LR pilsonības (n=45)**
Lielākas iespējas ceļot (t.sk. bezvīzu režīms)	**37.9**	41.4	16.8
Iespējas strādāt ārzemēs	**16.8**	16.3	19.4
ES prasības (stingras, LV interesēm neatbilstošas)	**15.2**	15.2	14.7
Inflācija, dzīves dārdzība	**13.1**	13.0	14.1

Tabula turpinās nākamajā lpp.

Tabulas turpinājums

(%)	**Visi respondenti (n=291)**	**LR pilsoņi (n=246)**	**Respondenti bez LR pilsonības (n=45)**
Bezdarbs	**10.7**	11.4	6.6
Rūpniecības, ražošanas iznīkšana, iznīcināšana	**9.1**	8.4	13.4
Uz ģimeni neatstāja iespaidu	**8.1**	6.6	16.7
Zaudēja neatkarību	**7.5**	8.4	2.1
Eiropas fondi, nauda	**7.1**	7.4	4.8
Dzīves līmeņa krišanās	**6.1**	6.1	6.3
Iespējas mācīties ārzemēs	**5.4**	5.9	2.2
Subsīdijas zemniekiem	**4.8**	5.6	0.0
Lielāki nodokļi	**4.3**	5.0	0.0
Cilvēki brauc strādāt uz ārzemēm	**3.5**	2.3	10.8
Iespējas pārcelties uz dzīvi ārzemēs	**3.2**	2.6	6.9
Iznīkst lauksaimniecība	**3.1**	2.9	4.3
Iegūta drošības sajūta	**2.6**	1.9	0.0
Ar aizdevumu saistītas problēmas	**2.6**	1.9	6.6
Algu samazināšanās	**2.5**	2.9	0.0
Pretenzijas pret birokrātiju	**1.9**	2.3	0.0
Tiek iegūtas jaunas zināšanas, redzesloks	**1.8**	2.0	0.0
Brīvība	**1.7**	1.6	2.4
Lielāks preču, pakalpojumu klāsts	**1.6**	1.6	2.2
Valsts attīstība	**1.4**	1.6	0.0
Iespējas nopelnīt ārzemēs	**1.1**	1.3	0.0
Iespējas ES tirgū	**1.1**	1.3	0.0
Ekonomiskie ieguvumi (darbs, alga)	**1.1**	1.2	0.0
Pasliktinājās sociālā situācija (pensijas, pabalsti)	**1.1**	1.3	0.0
Latvijā ienāk zemas kvalitātes preces	**1.1**	1.3	0.0
Nav vietējo produktu	**1.0**	1.2	0.0
Problēmas ar Krievijas vīzām	**1.0**	0.9	2.1
Tiek zaudētas nacionālās tradīcijas	**1.0**	1.2	0.0
Netaisnīgums pret Latviju, salīdzinot ar citām valstīm	**0.9**	1.0	0.0
Zaudēta drošības sajūta par nākotni	**0.9**	1.1	0.0
Sūdzības par Latvijas valdību	**0.8**	1.0	0.0
Iznīkst zvejniecība	**0.7**	0.8	0.0
Piederība Eiropai	**0.6**	0.7	0.0
Nav piepildījies tas, ko solīja, stājoties ES	**0.4**	0.4	0.0
Latvija ir pēdējās vietās ES	**0.4**	0.4	0.0
Arī ES ir problēmas, pasliktinājusies situācija	**0.4**	0.4	0.0
Problēmas ar kredītpolitiku	**0.4**	0.5	0.0
Monetārā politika, Eiro	**0.3**	0.4	0.0
ES sniedz palīdzību	**0.3**	0.0	2.0
Cita atbilde	**1.6**	1.9	0.0
Grūti pateikt/NA	**11.1**	11.5	8.7

Bāze: respondenti, kuri uzskatīja, ka viņi un viņu ģimene no Latvijas dalības ES vienlīdz lielā mērā ieguva un zaudēja, n=291

Kategorijā "Cita atbilde" ietilpst: "*ar alkoholiskajiem dzērieniem nestaigā pa pilsētu*" (minēts 1 reizi); "*jūtos pilnvērtīgs Latvijas iedzīvotājs*" (minēts 1 reizi); "*karogu 12 zvaigznēm*" (minēts 1 reizi); "*liels imigrantu ieplūdums, jo brīva pārvietošanās*" (minēts 1 reizi); "*pazaudēja ekonomiskās attiecības ar Krieviju*" (minēts 1 reizi)

Savukārt, raksturojot, kāpēc viņi domā, ka no Latvijas dalības ES ir vairāk zaudēts, aptaujātie iedzīvotāji visbiežāk norādīja uz grūtībām atrast darbu (saistot to arī ar ES prasību dēļ apgrūtināto, iznīcināto ražošanu), cenu celšanos, ražošanas un rūpniecības iznīkšanu (īpaši bieži šajā sakarā tika pieminēta cukura ražošanas pārtraukšana), kā arī dzīves līmeņa krišanos kopumā.

"Lūdzu, raksturojiet, kāpēc Jūs domājat, ka Jūs un Jūsu ģimene no Latvijas dalības ES vairāk zaudēja!"

(%)	**Visi respondenti (n=329)**	**LR pilsoņi (n=261)**	**respondenti bez LR pilsonības (n=68)**
Bezdarbs	**34.5**	30.1	52.7
Inflācija, dzīves dārdzība	**23.7**	22.3	29.4
Rūpniecības, ražošanas iznīkšana, iznīcināšana	**23.3**	23.5	22.2
ES prasības (stingras, LV interesēm neatbilstošas)	**20.6**	22.9	10.8
Dzīves līmeņa krišanās	**17.1**	16.1	21.4
Lielāki nodokļi	**7.8**	8.2	6.2
Algu samazināšanās	**7.2**	6.4	10.4
Zaudēja neatkarību	**6.0**	6.8	2.7
Iznīkst lauksaimniecība	**5.2**	5.7	2.8
Cilvēki brauc strādāt uz ārzemēm	**5.0**	5.1	4.3
Pasliktinājās sociālā situācija (pensijas, pabalsti)	**5.0**	5.5	2.9
Pasliktinājusies veselības aprūpe	**3.4**	2.7	6.0
Ar aizdevumu saistītas problēmas	**3.1**	3.2	2.7
Zaudēta drošības sajūta par nākotni	**3.0**	2.6	4.7
Nav vietējo produktu	**3.0**	2.7	4.2
Netaisnīgums pret Latviju, salīdzinot ar citām valstīm	**2.1**	2.3	1.5
Latvijā ienāk zemas kvalitātes preces	**2.1**	2.6	0.0
Lielākas iespējas ceļot (t.sk. bezvīzu režīms)	**1.4**	1.7	0.0
Sūdzības par Latvijas valdību	**1.4**	1.8	0.0
Pasliktinājusies izglītība Latvijā	**1.3**	1.2	1.5
Iznīkst zvejniecība	**1.2**	1.5	0.0
Latvija ir pēdējās vietās ES	**0.8**	0.7	1.3
Augstāks noziedzības līmenis	**0.8**	1.0	0.0
Problēmas ar Krievijas vīzām	**0.6**	0.4	1.4
Tiek zaudētas nacionālās tradīcijas	**0.6**	0.8	0.0
Iespējas strādāt ārzemēs	**0.4**	0.5	0.0
Pretenzijas pret birokrātiju	**0.3**	0.0	1.5
Problēmas ar kredītpolitiku	**0.3**	0.4	0.0
Uz ģimeni neatstāja iespaidu	**0.3**	0.4	0.0
Cita atbilde	**1.5**	1.1	3.2
Grūti pateikt/NA	**6.0**	6.7	2.7

Bāze: respondenti, kuri uzskatīja, ka viņi un viņu ģimene no Latvijas dalības ES vairāk zaudēja, n=329

Kategorijā "Cita atbilde" *ietilpst: "ēnu ekonomika"* (minēts 1 reizi)*; "ieguvām vairāk nevajadzīgus izdevumus"* (minēts 1 reizi)*; "legalizējās visas nekrietnības – homoseksuālisms utt." (minēts 1 reizi); "Latvija grib līdzināties Eiropai – kapitālismam"* (minēts 1 reizi)*; "sliktas attiecības ES ar Latviju"* (minēts 1 reizi)

ES POLITISKĀS KOPIENAS SALIEDĒTĪBAS VĒRTĒJUMS

Latvijas iedzīvotāji ir skeptiski noskaņoti attiecībā uz ES kā politisku kopienu un netic stiprai saiknei starp ES pilsoņiem — interesei vienam par otru, solidaritātei, gatavībai palīdzēt citiem.

Aptaujātie Latvijas iedzīvotāji neuzskatīja, ka ES pilsoņus saista interese vienam par otru, solidaritāte, gatavība palīdzēt citiem: tikai 14% uzskatīja, ka saikne starp ES pilsoņiem ir stipra (par *„ļoti stipru"* to uzskata tikai 1%), bet par vāju to atzina 69% (t.sk. par *"ļoti vāju"* - 32%).

"Dažkārt ES tiek aprakstīta kā politiska kopiena, paredzot, ka tās iedzīvotāji interesējas cits par citu, izjūt solidaritāti un palīdz cits citam. Kā Jūs domājat, cik stipra patiesībā ir šī saikne (interese, solidaritāte, gatavība palīdzēt) starp ES iedzīvotājiem?

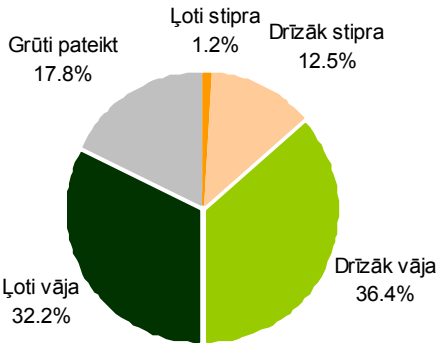

Bāze: visi respondenti, n=1005

Salīdzinot respondentu atbildes atkarībā no viņu piederības ES pilsoņu kopienai sajūtas, vērojams, ka tie, kuri ikdienā jūtas kā ES pilsoņi, biežāk arī norādījuši, ka pastāv saikne starp tās pilsoņiem (jāņem gan vērā, ka grupa, kas *"lielā mērā"* jūtas kā ES pilsoņi, ir samērā neliela).

"Dažkārt ES tiek aprakstīta kā politiska kopiena, paredzot, ka tās iedzīvotāji interesējas cits par citu, izjūt solidaritāti un palīdz cits citam. Kā Jūs domājat, cik stipra patiesībā ir šī saikne (interese, solidaritāte, gatavība palīdzēt) starp ES iedzīvotājiem?

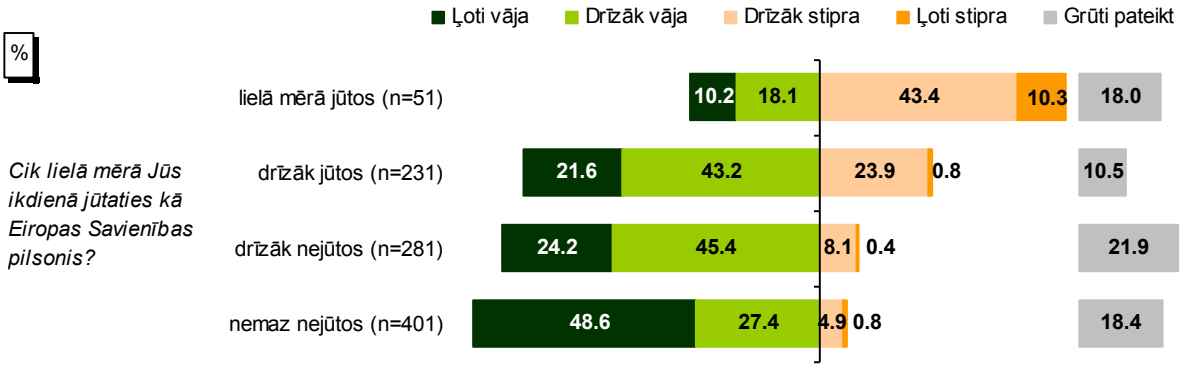

Bāze: visi respondenti

Dati liecina, ka LR pilsoņi ir bijuši optimistiskāk noskaņoti nekā respondenti bez LR pilsonības, tomēr abās grupās saikni par stipru uzskatīja neliela daļa iedzīvotāju (attiecīgi 15% un 9%).

"Dažkārt ES tiek aprakstīta kā politiska kopiena, paredzot, ka tās iedzīvotāji interesējas cits par citu, izjūt solidaritāti un palīdz cits citam. Kā Jūs domājat, cik stipra patiesībā ir šī saikne (interese, solidaritāte, gatavība palīdzēt) starp ES iedzīvotājiem?

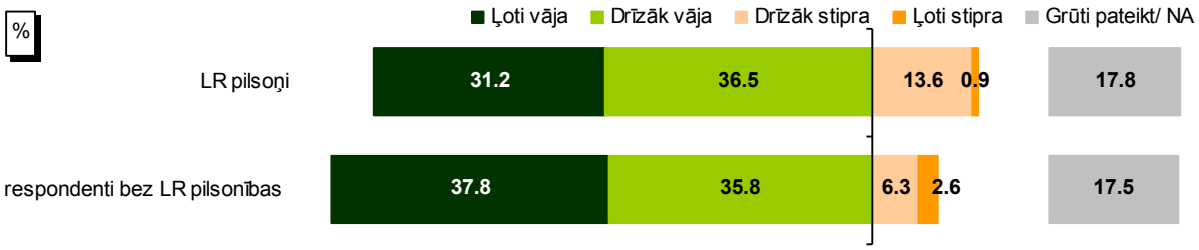

Bāze: visi respondenti

Arī salīdzinot attieksmi citās sociāldemogrāfiskajās grupās, jāsecina, ka nozīmīgas atšķirības nav vērojamas – mazliet optimistiskāki bija aptaujātie jaunieši vecumā līdz 24 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, publiskajā sektorā strādājošie, grupa ar augstākiem ienākumiem, kā arī Zemgalē un Latgalē dzīvojošie, tomēr visās uzskaitītajās grupās ievērojami biežāk saikne starp ES pilsoņiem ir atzīta par vāju.

"Dažkārt ES tiek aprakstīta kā politiska kopiena, paredzot, ka tās iedzīvotāji interesējas cits par citu, izjūt solidaritāti un palīdz cits citam. Kā Jūs domājat, cik stipra patiesībā ir šī saikne (interese, solidaritāte, gatavība palīdzēt) starp ES iedzīvotājiem?

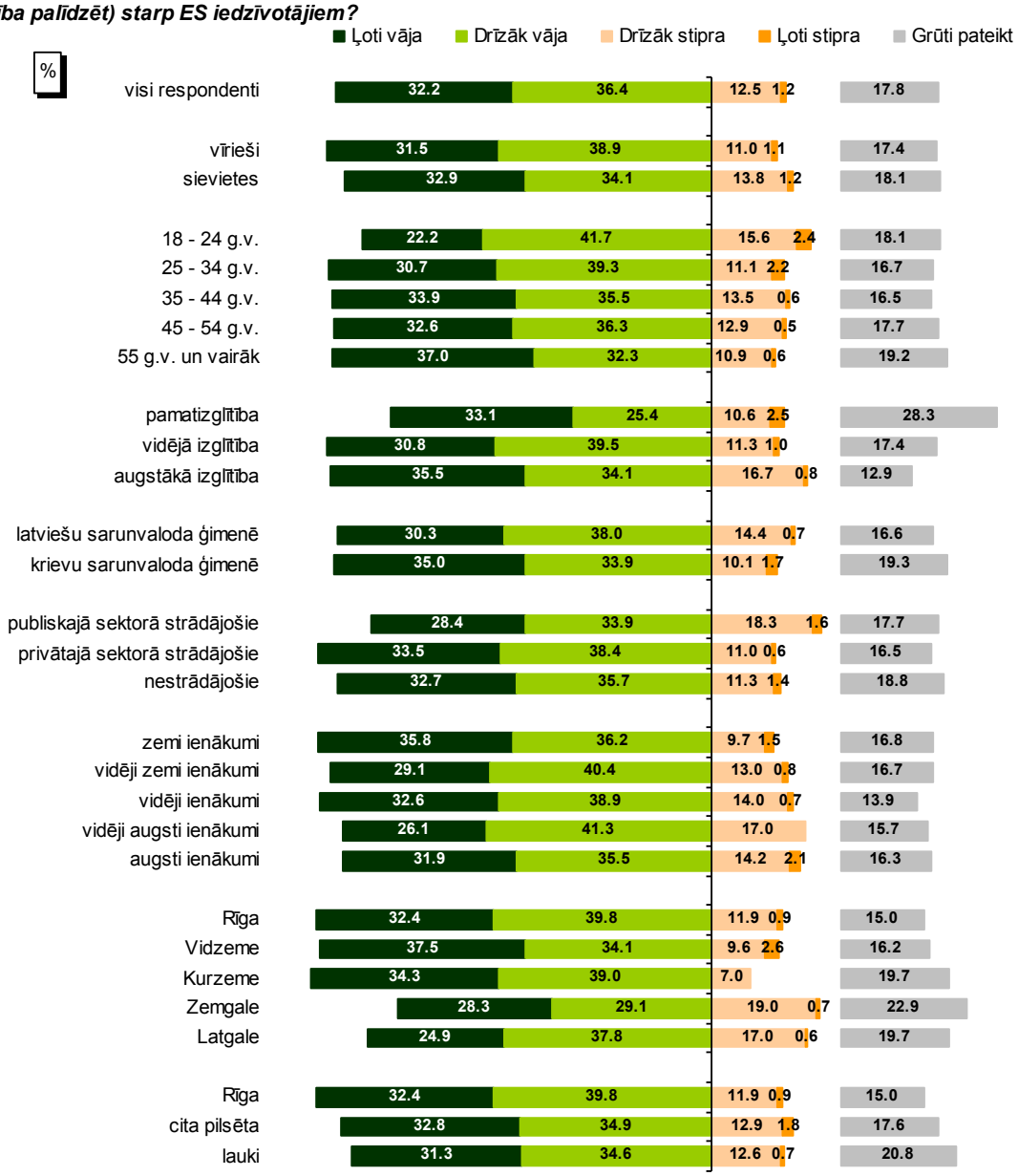

Bāze: visi respondenti

PILSOŅU IETEKMES UZ ES VĒRTĒJUMS

Latvijas iedzīvotāji uzskata par nepietiekamu savu ietekmi uz Eiropas Savienībā pieņemtajiem lēmumiem. Iedzīvotāji samērā kritiski vērtē to, kā ir mainījušās Latvijas pilsoņu iespējas ietekmēt politiskos procesus pēc iestāšanās Eiropas Savienībā. Dalās viedokļi par ES pilsoņu iniciatīvas procedūru, kas potenciāli varētu palielināt ES pilsoņu ietekmi uz ES politikas veidošanu. Tai pašā laikā, Eiropas Savienības vērā un aizstāvēt ES iedzīvotāju intereses kopumā netiek vērtēta zemāk nekā Latvijas valsts institūciju spēja darīt to. Tai pašā laikā, Eiropas Savienības institūciju spēja ņemt vērā un aizstāvēt ES iedzīvotāju intereses kopumā netiek vērtēta zemāk nekā Latvijas valsts institūciju spēja darīt to.

Izvērtējot, kāda, viņuprāt, ir ES pilsoņu ietekme uz ES politiskajiem lēmumiem, vairākums (69%) aptaujāto Latvijas iedzīvotāju to atzina par nepietiekamu, t.sk. 34% uzskatīja, ka tā *„noteikti"* ir nepietiekama. ES pilsoņu ietekmi par pietiekamu uzskatīja tikai 13% aptaujāto.

"Kā Jūs vērtētu Eiropas Savienības pilsoņu ietekmi uz politiskajiem lēmumiem, kas tiek pieņemti ES kompetences ietvaros?"

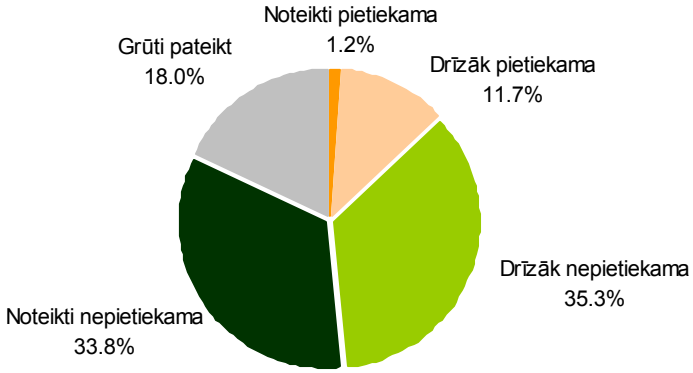

Bāze: visi respondenti, n=1005

Saskaņā ar aptaujas datiem, LR pilsoņu un iedzīvotāju bez LR pilsonības uzskati šajā jautājumā praktiski neatšķīrās.

"Kā Jūs vērtētu Eiropas Savienības pilsoņu ietekmi uz politiskajiem lēmumiem, kas tiek pieņemti ES kompetences ietvaros?"

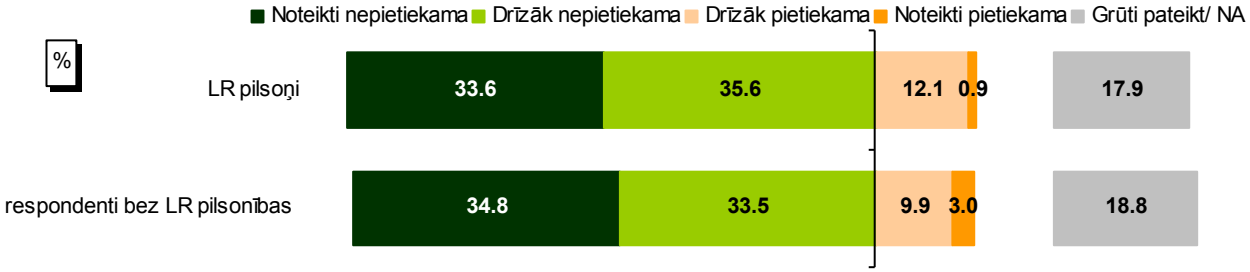

Bāze: visi respondenti

Salīdzinot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, jāsecina, ka visās analizētajās grupās ar ES pilsoņu ietekmi neapmierināto ir bijis vairāk, nekā iedzīvotāju, kas to uzskatīja par pietiekamu. Salīdzinoši optimistiskāki ir izrādījušies iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 24 gadiem un grupa ar augstāko izglītību, bet arī šajās grupās ES pilsoņu ietekmi par pietiekamu atzīst mazāk nekā 1/5 aptaujāto.

"Kā Jūs vērtētu Eiropas Savienības pilsoņu ietekmi uz politiskajiem lēmumiem, kas tiek pieņemti ES kompetences ietvaros?"

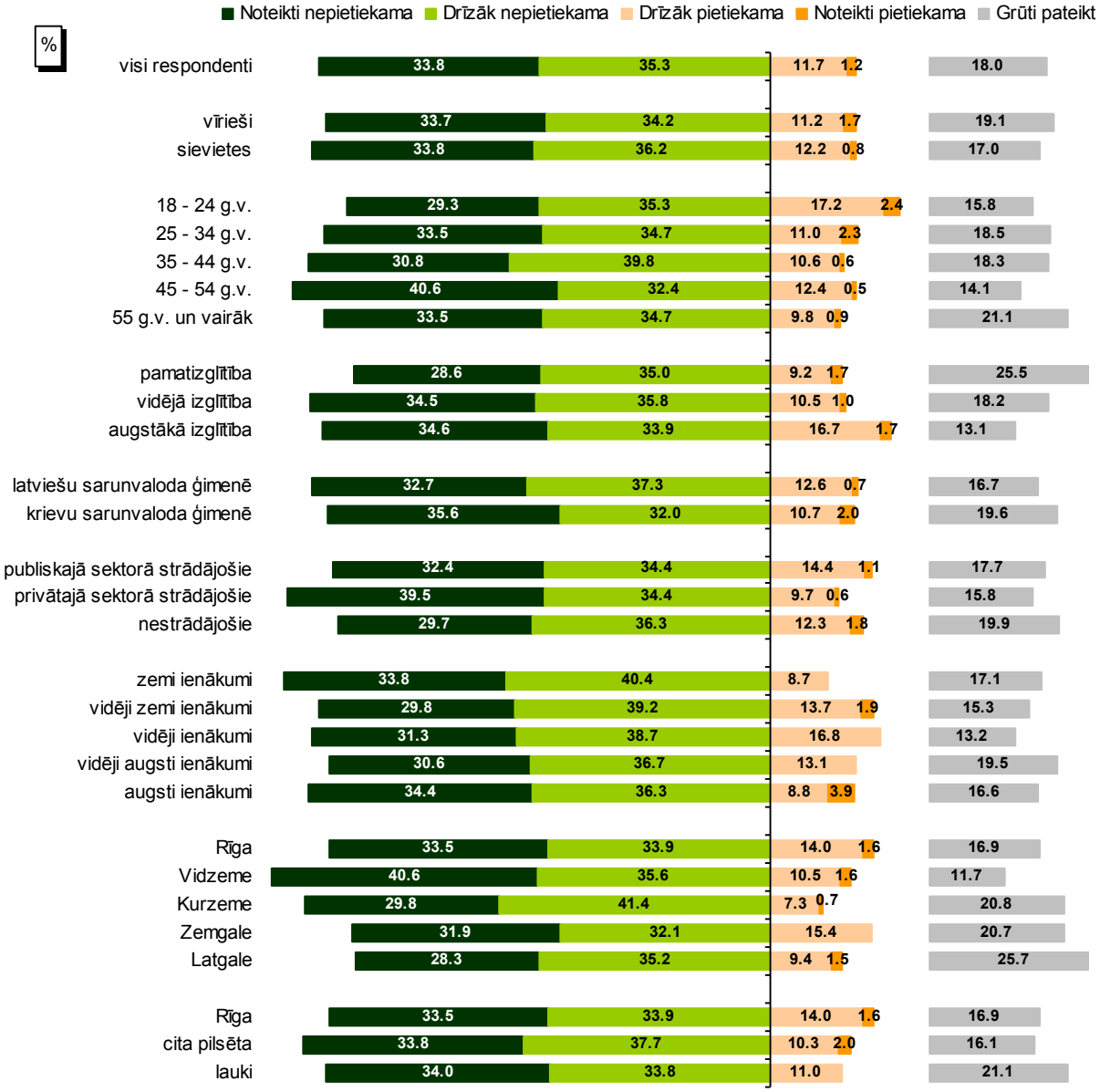

Bāze: visi respondenti

Pētījuma dati arī liecina, ka aptaujātie iedzīvotāji samērā kritiski vērtējuši to, kā mainījās Latvijas pilsoņu iespējas ietekmēt politiskos procesus pēc iestāšanās Eiropas Savienībā – ja 21% uzskatīja, ka ES noteiktās prasības ir palīdzējušas pastiprināt pilsoņu ietekmi, tad 63% atbildēja, ka pilsoņu ietekme ir vājinājusies, jo lēmumi tiek pieņemti vēl tālāk no cilvēkiem.

"Pastāv dažādi viedokļi par to, kā pievienošanās Eiropas Savienībai ietekmēja Latvijas pilsoņu iespējas ietekmēt politisko lēmumu pieņemšanas procesu. Kuru viedokli Jūs drīzāk atbalstāt?"

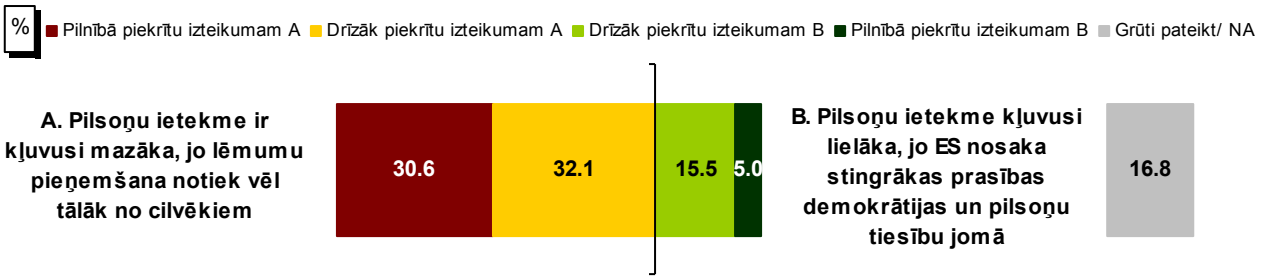

Bāze: visi respondenti, n=1005

Salīdzinot respondentu attieksmi atkarībā no viņu pilsonības statusa, jāsecina, ka aptaujātie LR pilsoņi ir nedaudz atzinīgāk vērtējuši ES prasību iespaidu uz pilsoņu ietekmes pieaugumu, tomēr abās grupās ir vērojams ievērojams kritisko vērtējumu pārsvars.

"Pastāv dažādi viedokļi par to, kā pievienošanās Eiropas Savienībai ietekmēja Latvijas pilsoņu iespējas ietekmēt politisko lēmumu pieņemšanas procesu. Kuru viedokli Jūs drīzāk atbalstāt?" %

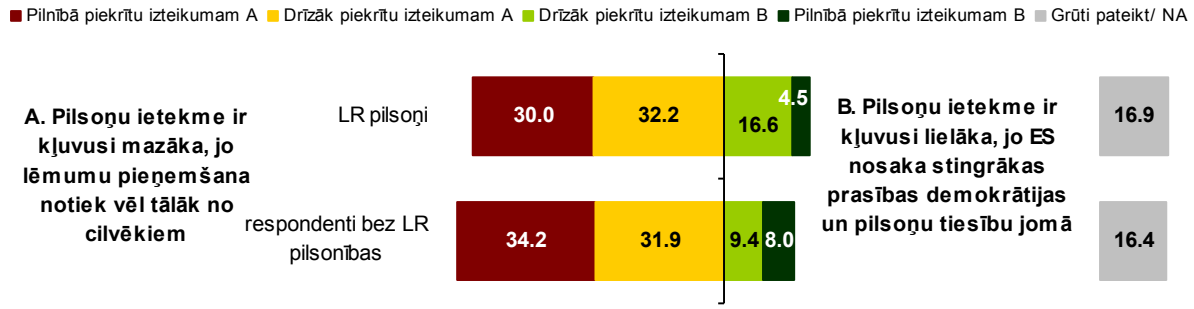

Bāze: visi respondenti

Līdzīga situācija vērojama, arī salīdzinot citu sociāldemogrāfisko grupu attieksmi. Visas analizētās grupas ievērojami biežāk piekrita viedoklim, ka iestāšanās ES ir vājinājusi pilsoņu ietekmi uz politisko lēmumu pieņemšanas procesu. Salīdzinoši atzinīgāk ES ietekmi ir vērtējuši respondenti vecumā no 25 līdz 34 gadiem, grupa ar augstāko izglītību, vidēji augstu ienākumu līmeni un Kurzemē dzīvojošie. Kritiskāk noskaņoti ir bijuši aptaujātie vecumā no 45 līdz 54 gadiem, grupa ar zemiem ienākumiem un Latgalē dzīvojošie.

"Pastāv dažādi viedokļi par to, kā pievienošanās Eiropas Savienībai ietekmēja Latvijas pilsoņu iespējas ietekmēt politisko lēmumu pieņemšanas procesu. Kuru viedokli Jūs drīzāk atbalstāt?"

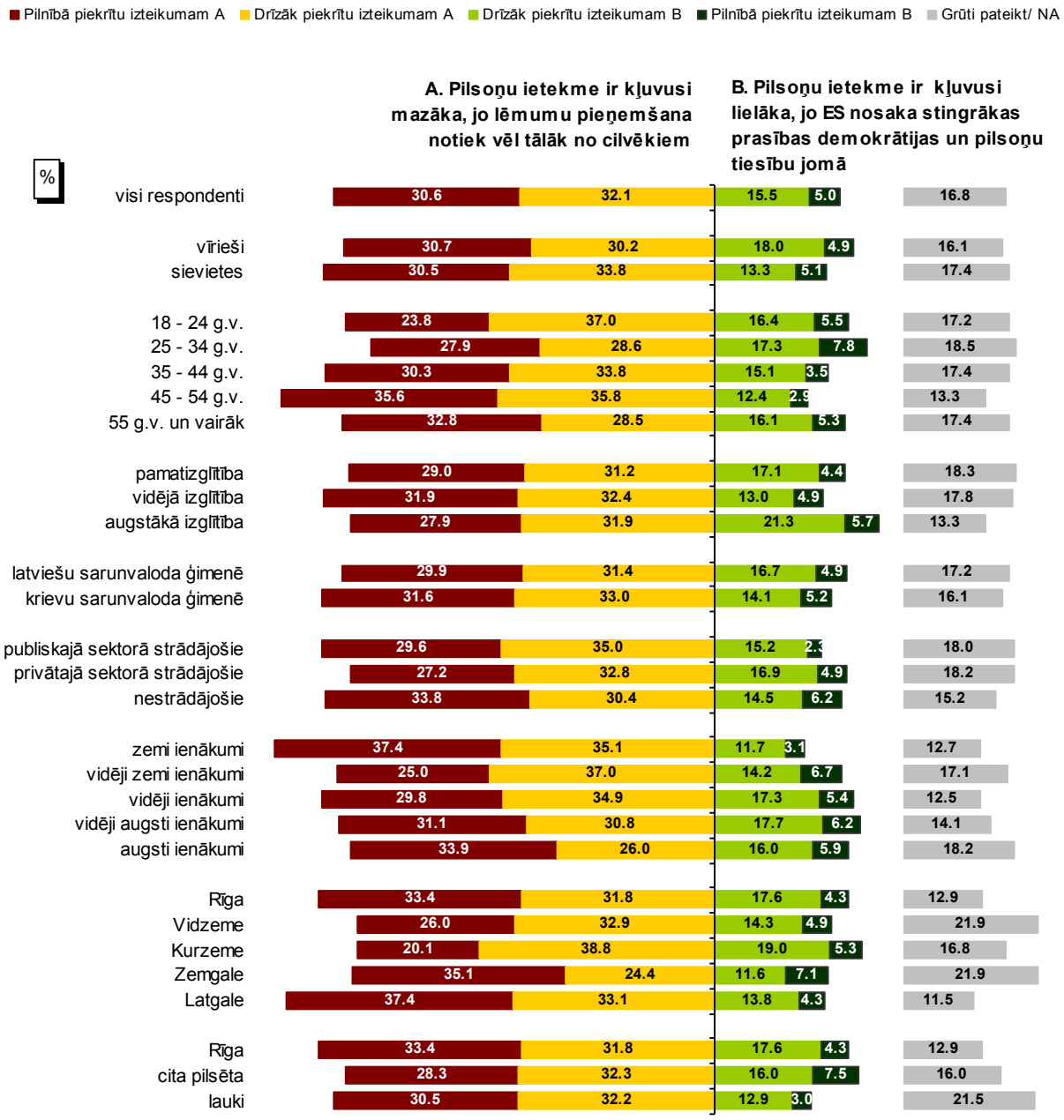

Bāze: visi respondenti

Dati liecina, ka aptaujātie Latvijas iedzīvotāji samērā optimistiski vērtēja ES pilsoņu iniciatīvu – 36% domāja, ka šī procedūra palīdzēs uzlabot Eiropas Savienības funkcionēšanu. Tiesa, tikai nedaudz retāk (35%) tika uzskatīts, ka tā nepalīdzēs. Turklāt, ja par to, ka šī procedūra *"noteikti palīdzēs"* bija pārliecināti 5%, tad par to, ka tā *"noteikti nepalīdzēs"* - 12%.

"Lisabonas līgumā paredzēta jauna procedūra, kā sabiedrība var piedalīties ES politikas veidošanā, proti, ES pilsoņu iniciatīva. Ar tās palīdzību sabiedrība var aicināt Eiropas Komisiju ierosināt jaunus tiesību aktus kādā no ES kompetences jomām. Iniciatīva jāparaksta vismaz vienam miljonam ES pilsoņu, kas pārstāv vairākas ES dalībvalstis. Vai, Jūsuprāt, šī procedūra palīdzēs uzlabot Eiropas Savienību?"

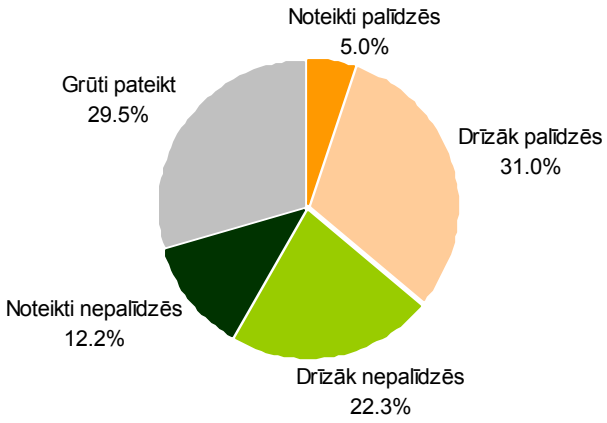

Bāze: visi respondenti, n=1005

Salīdzinot atbildes atkarībā no respondentu pilsonības statusa, vērojams, ka aptaujātie bez LR pilsonības bijuši nedaudz pesimistiskāk noskaņoti, biežāk norādot, ka šī iniciatīva nepalīdzēs (35%) nekā palīdzēs (34%). Tiesa, atšķirības nav lielas.

"Lisabonas līgumā paredzēta jauna procedūra, kā sabiedrība var piedalīties ES politikas veidošanā, proti, ES pilsoņu iniciatīva. Ar tās palīdzību sabiedrība var aicināt Eiropas Komisiju ierosināt jaunus tiesību aktus kādā no ES kompetences jomām. Iniciatīva jāparaksta vismaz vienam miljonam ES pilsoņu, kas pārstāv vairākas ES dalībvalstis. Vai, Jūsuprāt, šī procedūra palīdzēs uzlabot Eiropas Savienību?"

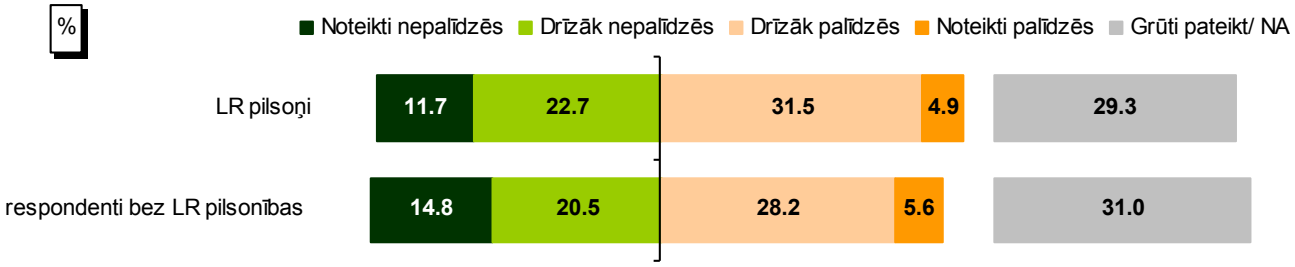

Bāze: visi respondenti

Analizējot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, vērojams, ka optimistiskāk noskaņoti bijuši gados jaunāki respondenti, kā arī aptaujātie ar augstāku izglītības līmeni. Pētījuma dati arī liecina, ka vērojamas atšķirības atkarībā no respondenta dzīvesvietas tipa – vispozitīvāk ir noskaņoti Rīgā, bet viskritiskāk – lauku apvidos dzīvojošie.

"Lisabonas līgumā paredzēta jauna procedūra, kā sabiedrība var piedalīties ES politikas veidošanā, proti, ES pilsoņu iniciatīva. Ar tās palīdzību sabiedrība var aicināt Eiropas Komisiju ierosināt jaunus tiesību aktus kādā no ES kompetences jomām. Iniciatīva jāparaksta vismaz vienam miljonam ES pilsoņu, kas pārstāv vairākas ES dalībvalstis. Vai, Jūsuprāt, šī procedūra palīdzēs uzlabot Eiropas Savienību?"

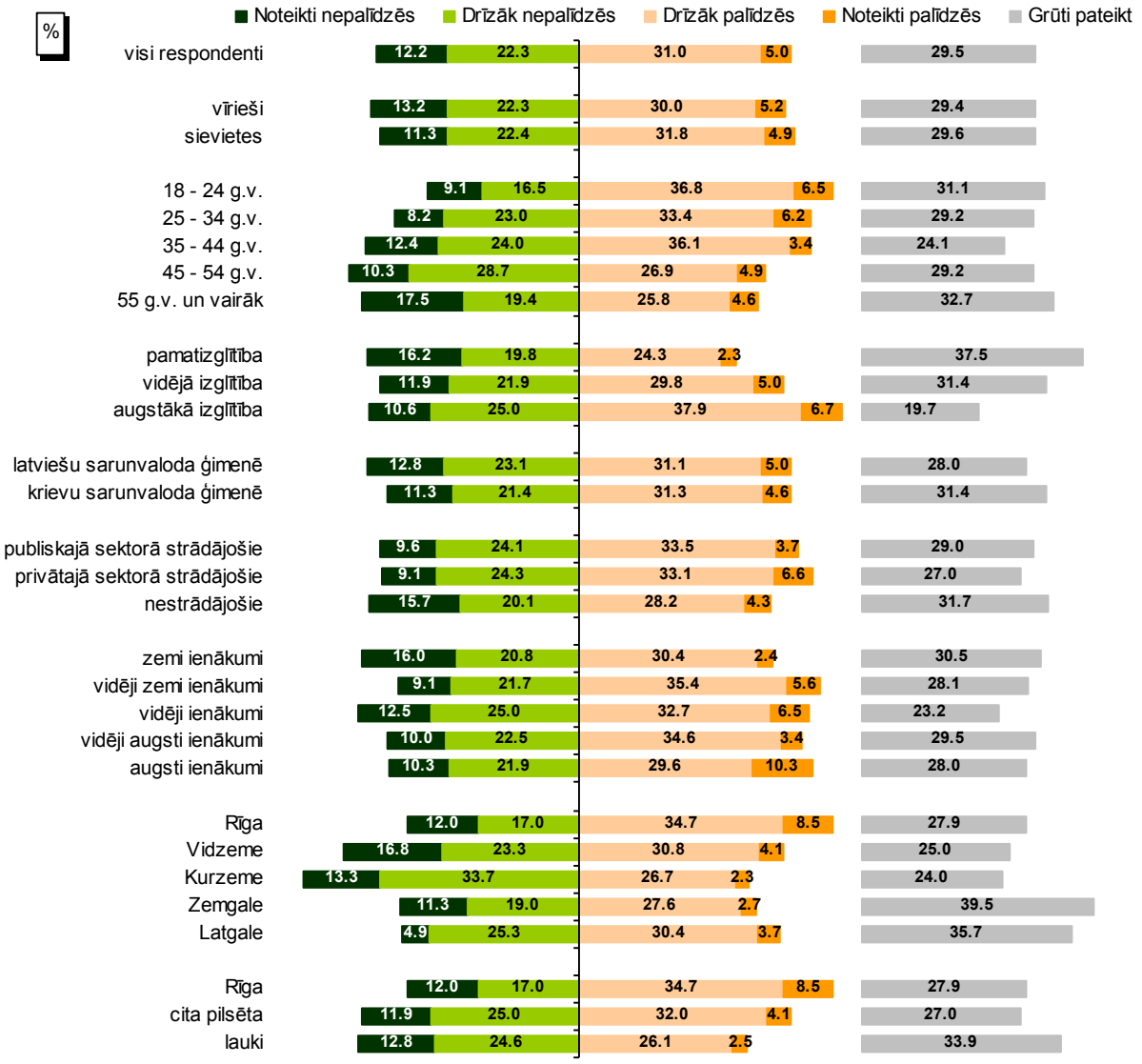

Bāze: visi respondenti

Salīdzinot, cik lielā mērā iedzīvotāju intereses ņem vērā un aizstāv ES un Latvijas valsts institūcijas, 30% respondentu atbildēja, ka ES institūcijas ES iedzīvotāju intereses vērā ņem vairāk, bet 28% - ka mazāk nekā Latvijas valsts iestādes.

"Salīdzinot ar Latvijas valsts institūciju attieksmi pret Latvijas iedzīvotājiem, vai Jūsuprāt, Eiropas Savienības institūcijas Eiropas Savienības iedzīvotāju intereses ņem vērā un aizstāv..."

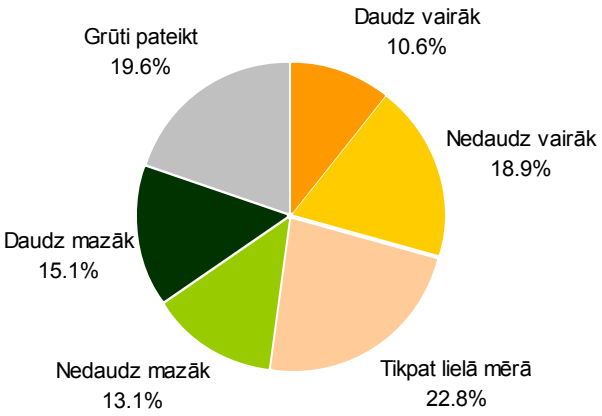

Bāze: visi respondenti, n=1005

Interesanti atzīmēt, ka aptaujātie LR pilsoņi biežāk (30%) nekā respondenti bez LR pilsonības (26%) ir atzīmējuši, ka ES institūcijas tās iedzīvotāju intereses ņem vērā vairāk nekā Latvijas valsts iestādes.

"Salīdzinot ar Latvijas valsts institūciju attieksmi pret Latvijas iedzīvotājiem, vai Jūsuprāt, Eiropas Savienības institūcijas Eiropas Savienības iedzīvotāju intereses ņem vērā un aizstāv..."

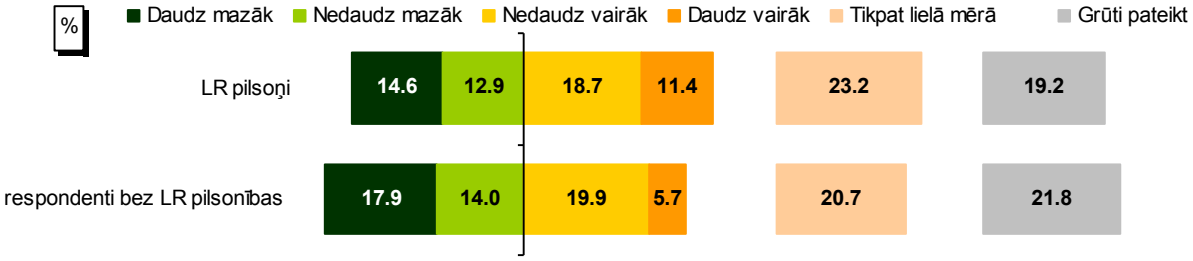

Bāze: visi respondenti

Analizējot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, vērojams, ka ES institūciju attieksmi pret saviem iedzīvotājiem kritiskāk vērtēja gados vecāki iedzīvotāji, grupas ar zemāku izglītības līmeni, nestrādājošie, aptaujātie ar zemiem ienākumiem, Kurzemē, Latgalē, kā arī lauku apvidos dzīvojošie.

"Salīdzinot ar Latvijas valsts institūciju attieksmi pret Latvijas iedzīvotājiem, vai Jūsuprāt, Eiropas Savienības institūcijas Eiropas Savienības iedzīvotāju intereses ņem vērā un aizstāv..."

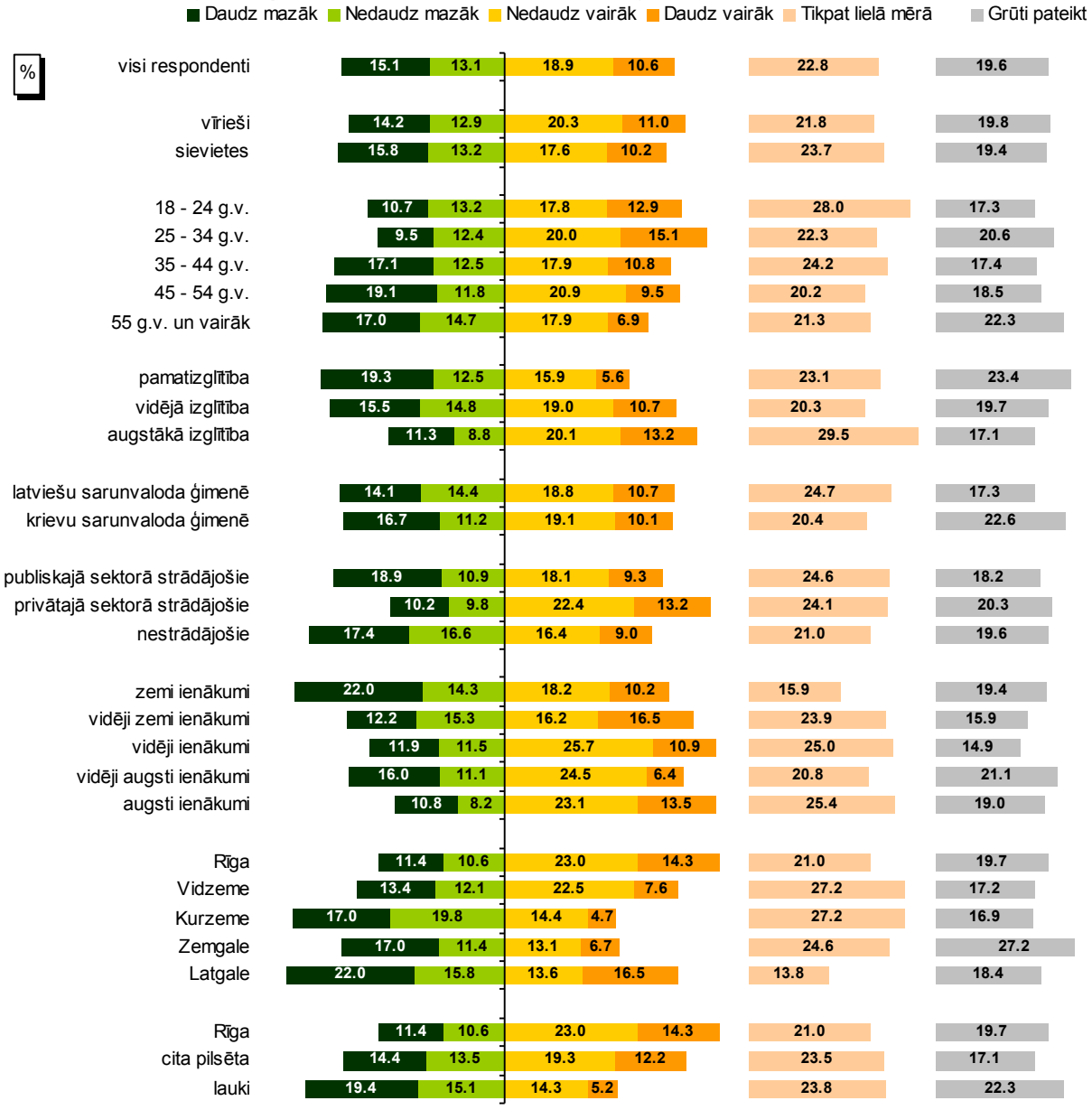

Bāze: visi respondenti

DAŽĀDU GRUPU IETEKMES UZ ES LĒMUMIEM VĒRTĒJUMS

Kā visietekmīgākos aktierus Eiropas Savienībā Latvijas iedzīvotāji visbiežāk redz bagātās dalībvalstis. Ideja par ES institūcijām kā reālo lēmēju ir samērā maz izplatīta.

Novērtējot, kam ES vislielākā ir ietekme uz lēmumu pieņemšanu, ES pilsoņus par visnozīmīgāko grupu atzina 2% aptaujas dalībnieku. Arī dalībvalstu valdības par nozīmīgāko grupu atzina tikai 7% respondentu. Ievērojami biežāk par grupām ar lielāko ietekmi uz lēmumu pieņemšanu ES tika atzītas bagātās ES dalībvalstis (34%) un dalībvalstu politiskās elites (15%).

"Kam no šajā sarakstā minētajiem, Jūsuprāt, ir vislielākā ietekme uz lēmumu pieņemšanu Eiropas Savienībā?"

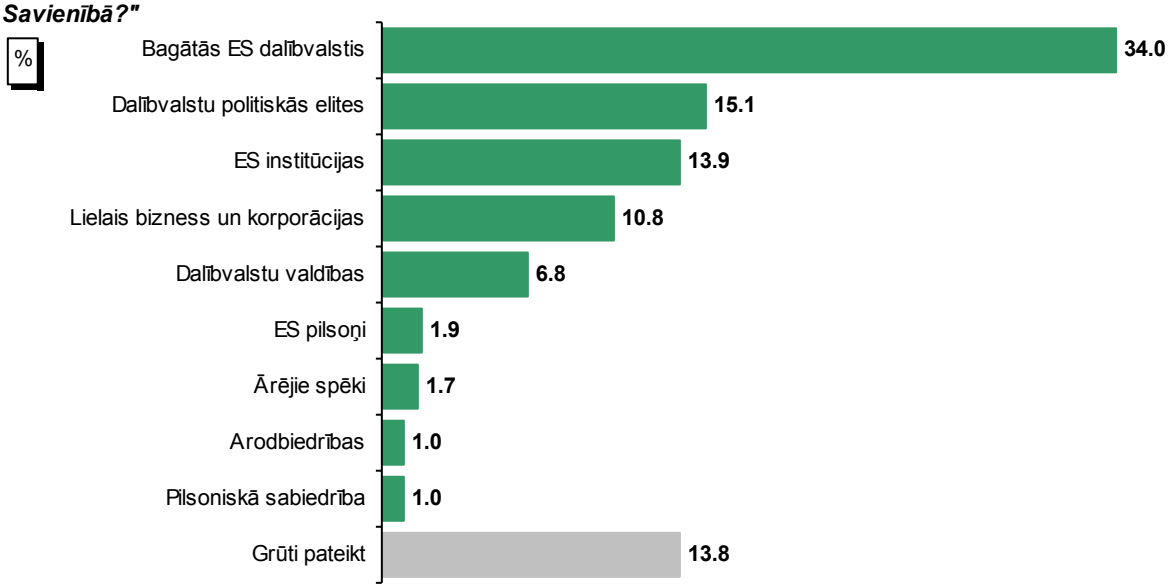

Bāze: visi respondenti, n=1005

Analizējot respondentu atbildes atkarībā no viņu pilsonības statusa, jāsecina, ka LR pilsoņi salīdzinoši biežāk uzskatīja, ka vislielākā ietekme uz lēmumu pieņemšanu ES ir bagātajām dalībvalstīm, savukārt respondenti bez LR pilsonības nedaudz biežāk minēja dalībvalstu valdības un ES pilsoņus, kā arī biežāk norādīja, ka viņiem grūti pateikt.

"Kam no šajā sarakstā minētajiem, Jūsuprāt, ir vislielākā ietekme uz lēmumu pieņemšanu Eiropas Savienībā?"

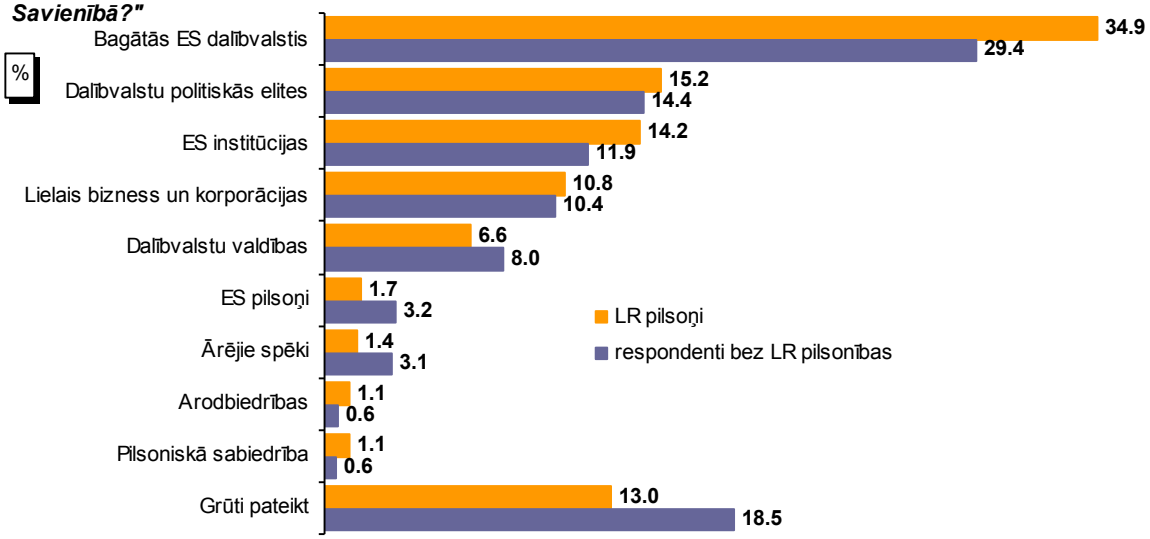

Bāze: visi respondenti

ATTIEKSME PRET IZMAIŅĀM LĒMUMU PIEŅEMŠANĀ ES

Neliels vairākums Latvijas iedzīvotāju atbalsta lielāku pilnvaru piešķiršanu Eiropas Parlamentam ES kompetences ietvaros. Vairākums Latvijas iedzīvotāju atbalsta arī Eiropas Savienības (konkrēti, Eiropas Komisijas) pilnvaru paplašināšanu attiecībā pret dalībvalstīm, piešķirot būtiskas iespējas kontrolēt budžeta disciplīnu dalībvalstīs.

Lūgti novērtēt, vai, viņuprāt, Eiropas Parlamentam vajadzētu piešķirt lielākas pilnvaras, 40% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju atbalstīja domu, ka EP vajadzētu piešķirt lielāku ietekmi, bet 34% uzskatīja, ka EP lielākas pilnvaras nebūtu jāpiešķir.

Pastāv dažādi viedokļi par to, vai Eiropas Parlamentam jāpiešķir lielākas pilnvaras Eiropas Savienības kompetences ietvaros. Kuru viedokli Jūs drīzāk atbalstāt?

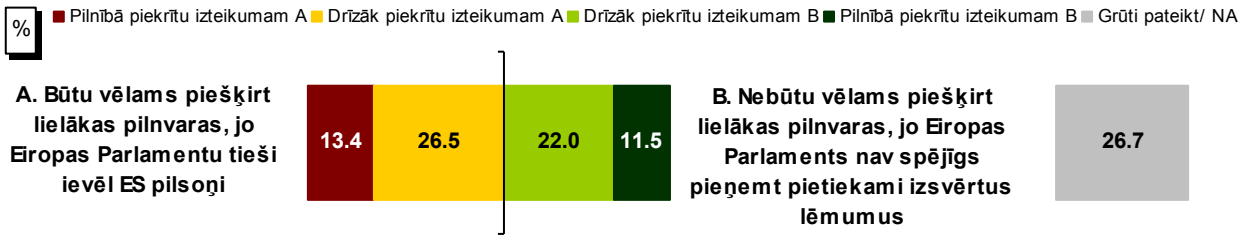

Bāze: visi respondenti, n=1005

Dati liecina, ka respondenti bez LR pilsonības gan bija atturīgāk noskaņoti pret lielāku pilnvaru piešķiršanu Eiropas Parlamentam nekā LR pilsoņi, tomēr abas grupas biežāk atbalstīja lielāku pilnvaru piešķiršanu EP.

Pastāv dažādi viedokļi par to, vai Eiropas Parlamentam jāpiešķir lielākas pilnvaras Eiropas Savienības kompetences ietvaros. Kuru viedokli Jūs drīzāk atbalstāt?

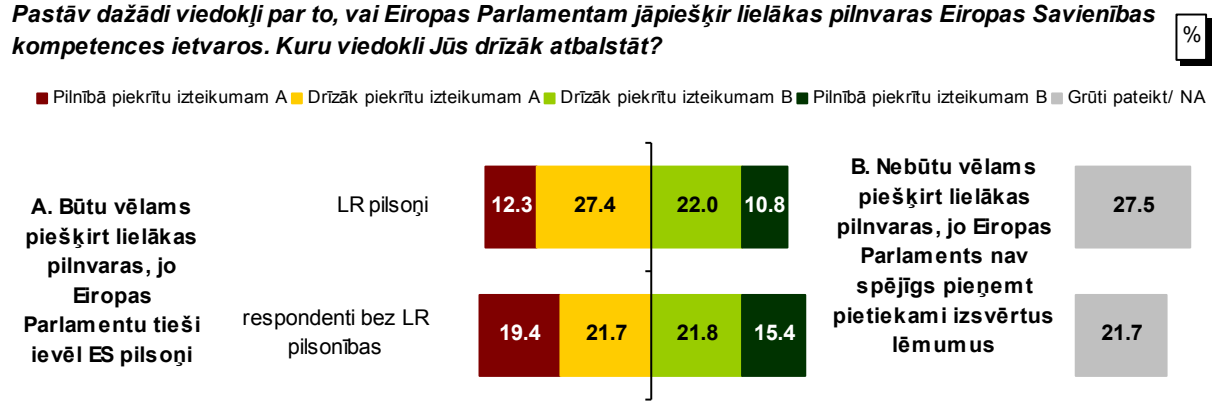

Bāze: visi respondenti

Salīdzinot dažādu sociāldemogrāfisko grupu atbildes, vērojams, ka vairākums aptaujāto atbalstīja lielāku pilnvaru piešķiršanu Eiropas Parlamentam. To, ka nevajadzētu piešķirt lielākas pilnvaras EP, biežāk nekā to, ka tās būtu jāpiešķir, atzīmējuši respondenti vecumā no 55 gadiem, grupas ar vidēju un augstu ienākumu līmeni, Kurzemē dzīvojošie.

Pastāv dažādi viedokļi par to, vai Eiropas Parlamentam jāpiešķir lielākas pilnvaras Eiropas Savienības kompetences ietvaros. Kuru viedokli Jūs drīzāk atbalstāt?

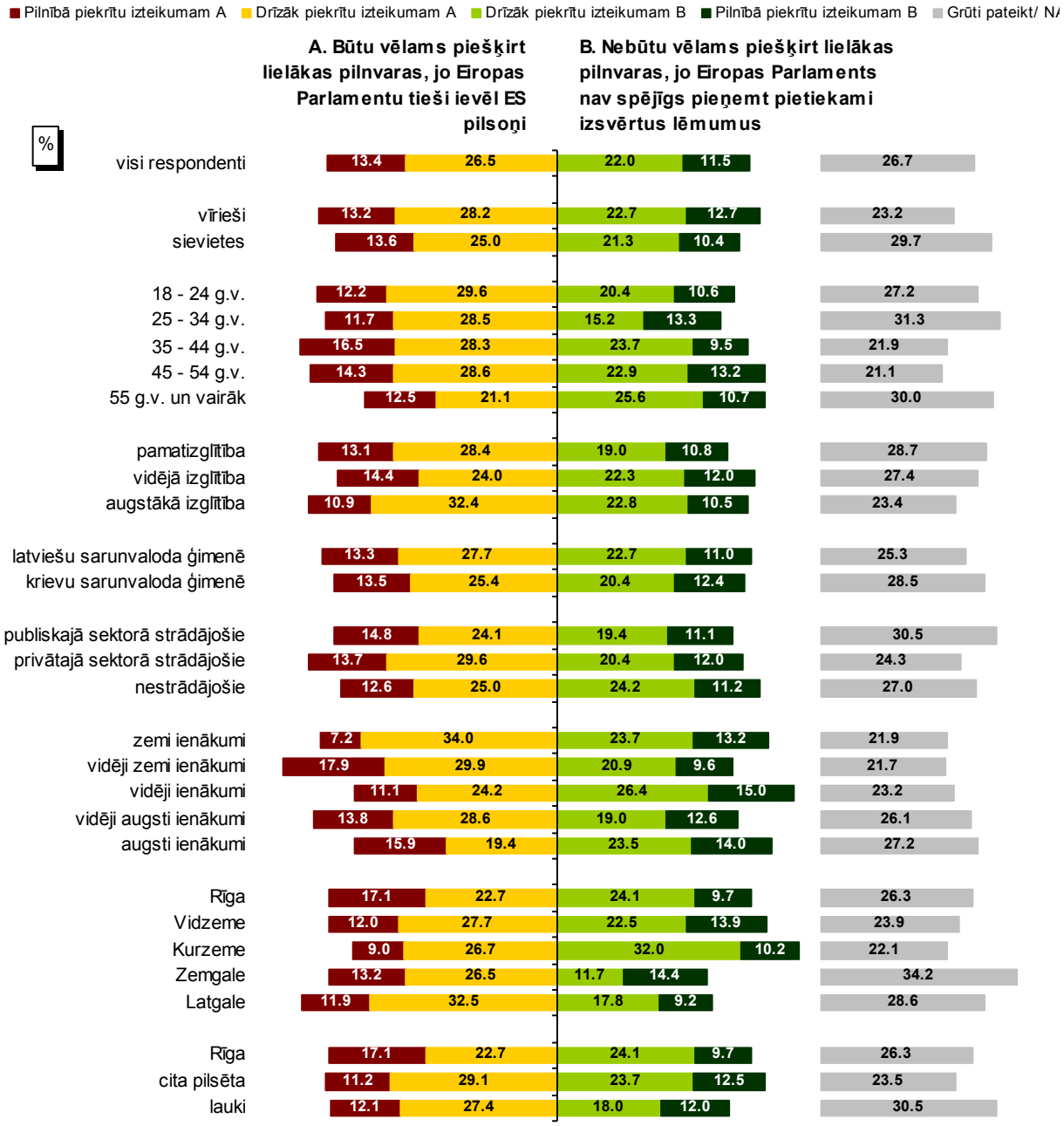

Bāze: visi respondenti

Savukārt vaicāti, vai būtu jāpaplašina Eiropas Komisijas pilnvaras, dodot iespējas kontrolēt budžeta disciplīnu dalībvalstīs, aptaujātie Latvijas iedzīvotāji biežāk piekrita, ka tās būtu jāpalielina (42%) nevis iebilda pret to (34%), uzskatot, ka tas samazinātu dalībvalstu suverenitāti.

"Ir izskanējis priekšlikums piešķirt Eiropas Komisijai būtiskas iespējas kontrolēt budžeta disciplīnu dalībvalstīs. Kuru viedokli Jūs drīzāk atbalstāt?"

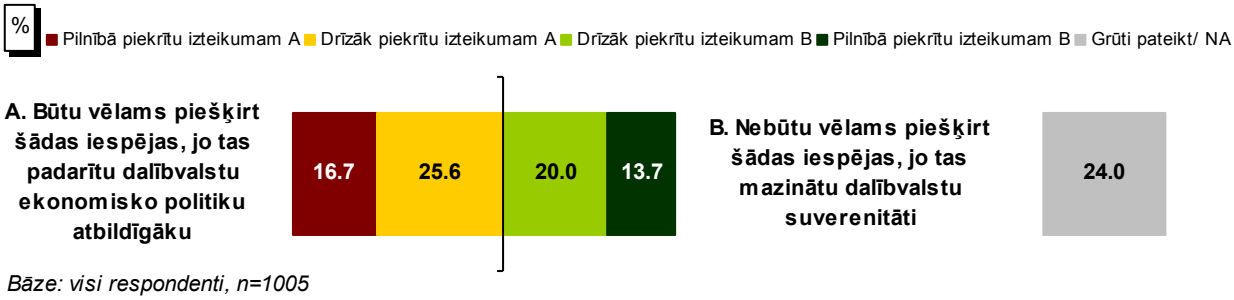

Bāze: visi respondenti, n=1005

Salīdzinot aptaujas dalībnieku atbildes atkarībā no viņu pilsonības statusa, jāsecina, ka aptaujātie LR pilsoņi biežāk nekā respondenti bez LR pilsonības iebilduši pret EK pilnvaru palielināšanu, tomēr abās grupās biežāk atbalstīta pilnvaru palielināšana EK.

"Ir izskanējis priekšlikums piešķirt Eiropas Komisijai būtiskas iespējas kontrolēt budžeta disciplīnu dalībvalstīs. Kuru viedokli Jūs drīzāk atbalstāt?"

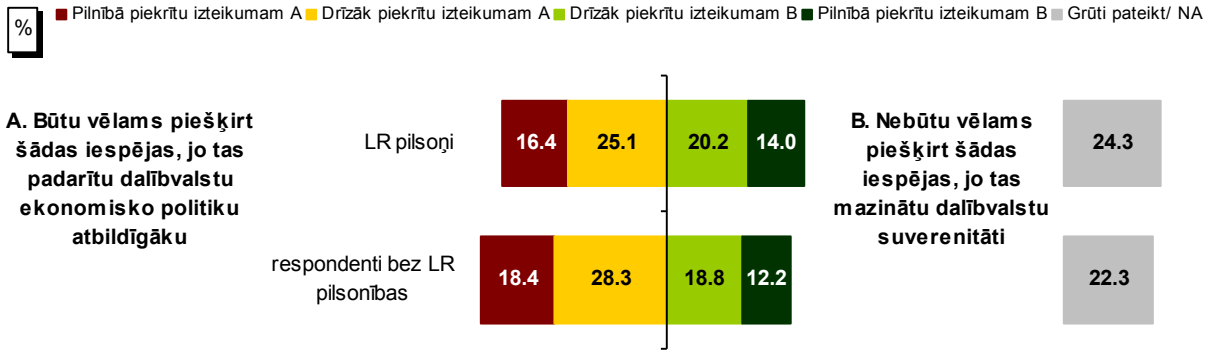

Bāze: visi respondenti

Jāatzīmē, ka gandrīz visas analizētās sociāldemogrāfiskās grupas atbalstīja lielāku pilnvaru piešķiršanu Eiropas Komisijai kontrolēt dalībvalstu budžeta disciplīnu. Vienīgais izņēmums bija aptaujas dalībnieki Kurzemē, kur ievērojami biežāk bija norādīts, ka piešķirt EK šādas pilnvaras nebūtu vēlams, jo tas samazinātu dalībvalstu suverenitāti.

"Ir izskanējis priekšlikums piešķirt Eiropas Komisijai būtiskas iespējas kontrolēt budžeta disciplīnu dalībvalstīs. Kuru viedokli Jūs drīzāk atbalstāt?"

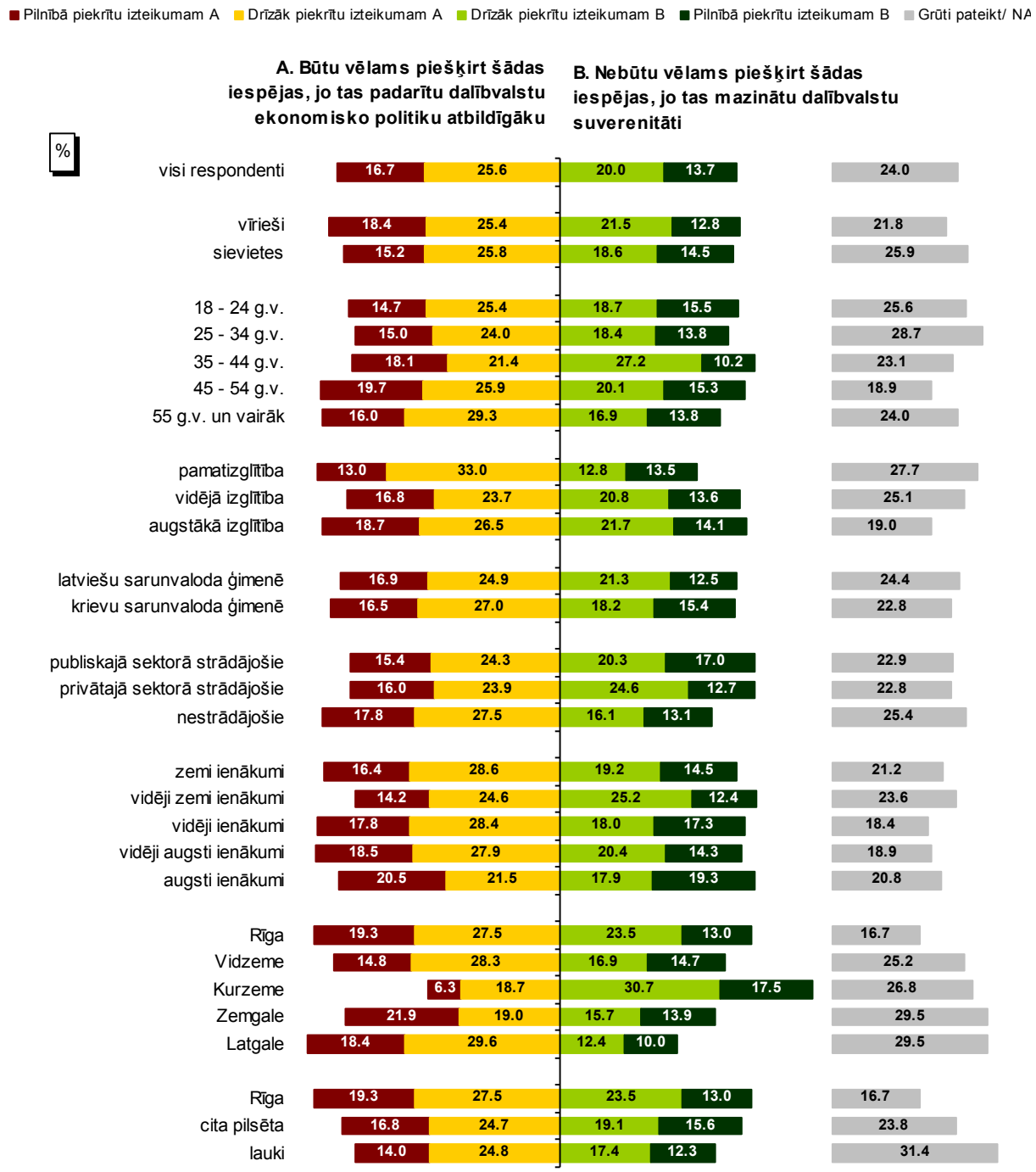

Bāze: visi respondenti

INTERESE PAR ES JAUTĀJUMIEM

Latvijas iedzīvotāji interesējas par tēmām, kas ir saistītas ar Eiropas Savienību. Taču tā ir selektīva. Iedzīvotāju interese ir vērsta ne tikai uz pragmatiskajiem aspektiem (praktiskās iespējas ko ES sniedz pašiem iedzīvotājiem, Latvijas valsts interešu aizstāvība Eiropas Savienībā), bet arī uz parasto cilvēku dzīvi un procesiem citās ES valstīs. Visai maza ir interese par politiskajiem procesiem Eiropas Savienībā, ieskaitot Eiropas Parlamentu.

Pētījuma ietvaros respondentiem tika lūgts novērtēt, cik lielā mērā viņus interesē vairāki ar ES saistīti aspekti. Saskaņā ar pētījuma rezultātiem respondenti visbiežāk ir gatavi veltīt laiku, lai uzzinātu par ES nodrošinātajām iespējām un tiesībām viņiem un viņu ģimenēm. Salīdzinoši bieži izrādīta interese arī par Latvijas valdības darbu, aizstāvot valsts intereses ES, kā arī cilvēku dzīvi citās ES valstīs. Savukārt jautājumi, kas saistīti ar ES institūciju darbu, aptaujas dalībniekus biežāk neinteresēja: 47%-51% norādīja, ka nav gatavi veltīt laiku tam, lai uzzinātu par ES institūciju politiskajiem lēmumiem, funkcionēšanas principiem un diskusijām EP.

"Cik lielā mērā Jūs esat gatavs veltīt laiku tam, lai uzzinātu par šādiem Eiropas Savienības aspektiem...?"

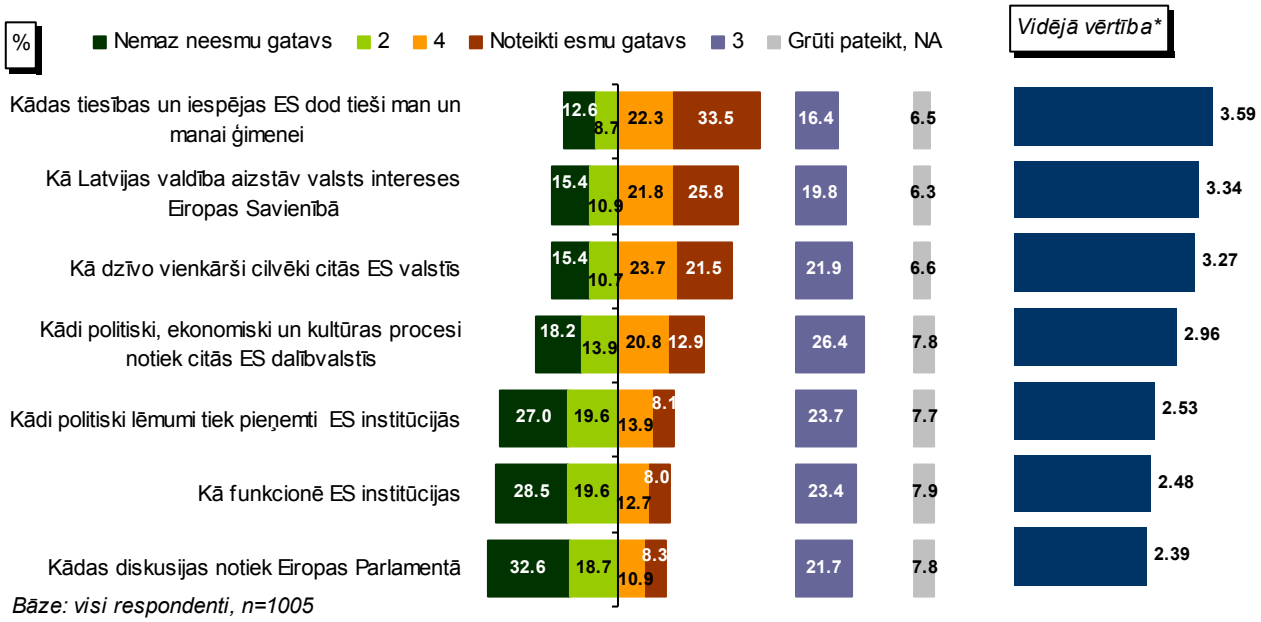

Dati liecina, ka aptaujāto LR pilsoņu un respondentu bez LR pilsonības atbildes par viņus interesējošajām jomām saistībā ar ES īpaši neatšķīrās.

Pētījums: Latvijas iedzīvotāju attieksme pret ES pilsonību un iespējas to mainīt

"Cik lielā mērā Jūs esat gatavs veltīt laiku tam, lai uzzinātu par šādiem Eiropas Savienības aspektiem...?"

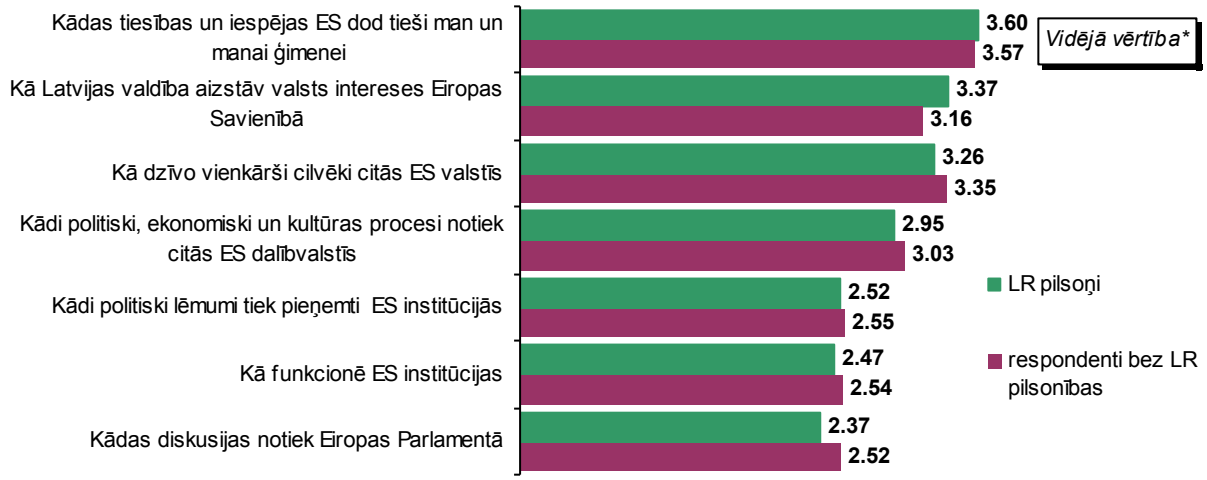

Bāzes: skatīt respondentu sociāldemogrāfisko profilu 7.lpp.

*Aprēķinot vērtējumu vidējos rādītājus, tika ņemts vērā to respondentu īpatsvars, kuri sniedza noteiktus vērtējumus, netika ņemts vērā atbildes *"Grūti pateikt/ NA"* minēšanas biežums.

REKOMENDĀCIJAS: KĀ MAINĪT ATTIEKSMI PRET ES PILSONĪBU?

ES politikā

- Jāizmanto pozitīvā pirmā reakcija uz **Eiropas Pilsoņu iniciatīvu**. Šī Lisabonas līguma paredzētā procedūra ir viens no veidiem, kā stiprināt "īpašnieka sajūtu" attiecībā uz ES.

- Tādas **izmaiņas lēmumu pieņemšanā Eiropas Savienībā**, kā lielāku pilnvaru piešķiršana Eiropas Parlamentam ES kompetences ietvaros un Eiropas Komisijas pilnvaru paplašināšana attiecībā uz dalībvalstīm budžetu kontroles jomā, ir savienojamas ar efektīvāku un pilnvērtīgāku pilsoņu iesaisti ES politikas veidošanā. Taču, stiprinot ES institūciju lomu, jādomā arī par pilsoņu iesaistīšanas mehānismiem, kā arī par atbilstošu komunikāciju mehānismu izveidošanu.

ES komunikācijā

- **Solidaritāte** ir eirointegrācijas pamats, bet arī viens no Eiropas Savienības aspektiem, kam Latvijas iedzīvotāji pagaidām netic. Saziņā ar Latvijas sabiedrību aktīvāk jāuzsver, ka saikne starp ES pilsoņiem reāli pastāv, un ar vēsturiskiem un aktuāliem piemēriem, jāparāda, kā tā izpaužas.

- ES institūciju tēls Latvijā nav īpaši negatīvs. Tās var atļauties **lielāku redzamību un plašāku tiešo komunikāciju** ar Latvijas sabiedrību. ES institūcijām nav jābaidās tikt uzskatītām par dominējošām, drīzāk — par nevajadzīgām.

- Eiropas Savienībai ir jāuzsver sava loma kā lielāko un bagātāko valstu **ietekmes līdzsvarotāja** par labu mazāko valstu interesēm.

- Ne-pilsonība ir negatīvs faktors, kas ietekmē attieksmi pret ES Latvijā. Kaut arī ES nevar iesaistīties šīs iekšpolitiskās problēmas risināšanā, tā var veltīt lielāku uzmanību **komunikācijai ar Latvijas nepilsoņiem**.

- Jāizvairās no stereotipa, ka Latvijas iedzīvotājiem "neinteresē" Eiropas Savienība. ES komunikācijā **jāliek uzsvars uz tēmām, kas iedzīvotājiem interesē** (ES sniegtās iespējas, kā arī parasto cilvēku dzīve un procesi citās ES dalībvalstīs) un mazāks – uz jautājumiem, kas nesaista (institūciju darbs).

- ES pilsonības nākotne ir atkarīga no **jaunākās paaudzes cilvēkiem**. Šī grupa ir visatvērtākā Eiropas Savienībai. Izglītības sistēma – skolās un augstskolās jāturpina mācīt par ES, izglītības standartos jāiekļauj ES jautājumi, uzlabojot, aktualizējot un paplašinot materiālu klāstu.

- Jāveicina **tiešie "vienkāršo cilvēku" starpvalstu kontakti** – arī tas ir ES pilsonības aspekts.

- Ar ES saistītā **informācija ir jāpielāgo vietējiem apstākļiem**, lai cilvēki šo informāciju varētu uztvert.

PIELIKUMI

Aptaujas tehniskā informācija

PĒTĪJUMA VEICĒJS	Pētījumu centrs SKDS
ĢENERĀLAIS KOPUMS	Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 18 līdz 74 gadiem
PLĀNOTĀS IZLASES APJOMS	1000 respondenti (ģenerālajam kopumam reprezentatīva izlase)
SASNIEGTĀS IZLASES APJOMS	1005 respondenti
IZLASES METODE	Stratificētā nejaušā izlase
STRATIFIKĀCIJAS PAZĪMES	Administratīvi teritoriālā
APTAUJAS VEIKŠANAS METODE	Tiešās intervijas respondentu dzīves vietās
ĢEOGRĀFISKAIS PĀRKLĀJUMS	Visi Latvijas reģioni (115 izlases punkti)
APTAUJASV EIKŠANAS LAIKS	No 11.02.2011. līdz 25.02.2011.

SASNIEGTĀS IZLASES SALĪDZINĀJUMS AR IEDZĪVOTĀJU STATISTIKU

	Respondentu skaits izlasē (%) pirms svēršanas	Respondentu skaits izlasē (%) pēc svēršanas	LR IeM PMLP Iedz. reģ. dati uz 23.09.2010.
KOPĀ	100.0	100.0	100.0
REĢIONS			
Rīga	32.8	31.8	31.8
Pierīga	17.3	17.4	17.4
Vidzeme	10.3	10.3	10.3
Kurzeme	12.6	13.1	13.1
Zemgale	12.7	12.4	12.4
Latgale	14.1	15.1	15.1
DZIMUMS			
Vīrieši	46.8	47.0	47.0
Sievietes	53.2	53.0	53.0
TAUTĪBA			
Latvieši	55.9	57.7	57.7
Citi	44.1	42.3	42.3
VECUMS			
18 - 24 g.v.	12.1	14.4	14.4
25 - 34 g.v.	17.8	19.5	19.5
35 - 44 g.v.	17.6	18.4	18.4
45 - 54 g.v.	20.1	19.2	19.2
55 – 74 g.v.	32.3	28.5	28.5
STATUSS			
Strādājošie	53.6	54.7	
Nestrādājošie	46.4	45.3	

IZGLĪTĪBA		
Pamata	13.0	13.3
Vidējā, vidējā speciālā	63.6	63.4
Augstākā	23.4	23.3
PILSONĪBA		
LR pilsoņi	83.6	84.9
Respondenti bez LR pilsonības	16.4	15.1

Dati tika pakļauti svēršanas procedūrai. Atskaitē izmantoti svērti procenti un nesvērts skaits.

Statistiskās kļūdas novērtēšanas tabula

Pētījuma rezultātos vienmēr pastāv zināma *statistiskās kļūdas* varbūtība. Analizējot un interpretējot pētījumā iegūtos rezultātus, to vajadzētu ņemt vērā. Tās atšķirības, kuras iekļaujas statistiskās kļūdas robežās jeb ir mazākas par to, var uzskatīt par *nenozīmīgām*.

PĒTĪJUMA REZULTĀTU STATISTISKĀS KĻŪDAS NOVĒRTĒŠANAS TABULA
(ar 95 % varbūtību)

Procentuālais atbilžu sadalījums (%)	**Respondentu skaits [N] =**															
	50	**75**	**100**	**200**	**300**	**400**	**500**	**600**	**700**	**800**	**900**	**1000**	**1100**	**1200**	**1500**	**2000**
1 vai 99	2.8	2.2	1.9	1.4	1.1	1.0	0.9	0.8	0.7	0.7	0.6	0.6	0.6	0.5	0.5	0.4
2 vai 98	3.9	3.2	2.7	1.9	1.6	1.4	1.2	1.1	1.0	1.0	0.9	0.9	0.8	0.8	0.7	0.6
4 vai 96	5.4	4.5	3.8	2.7	2.2	1.9	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.2	1.1	1.0	0.9
6 vai 94	6.6	5.4	4.7	3.3	2.7	2.3	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.3	1.2	1.0
8 vai 92	7.5	6.1	5.3	3.8	3.1	2.7	2.4	2.2	2.0	1.9	1.8	1.7	1.6	1.5	1.4	1.2
10 vai 90	8.3	6.8	5.9	4.2	3.4	2.9	2.6	2.4	2.2	2.0	2.0	1.9	1.8	1.7	1.5	1.3
12 vai 88	9.0	7.4	6.4	4.5	3.7	3.2	2.9	2.6	2.4	2.3	2.1	2.0	1.9	1.8	1.6	1.4
15 vai 85	9.9	8.0	7.0	5.0	4.0	3.5	3.1	2.9	2.6	2.5	2.3	2.2	2.1	2.0	1.8	1.6
18 vai 82	10.7	8.7	7.5	5.3	4.4	3.8	3.4	3.0	2.9	2.7	2.5	2.4	2.3	2.2	1.9	1.7
20 vai 80	11.1	9.1	7.8	5.5	4.5	3.9	3.5	3.2	3.0	2.8	2.6	2.5	2.4	2.3	2.0	1.8
22 vai 78	11.5	9.4	8.1	5.7	4.7	4.1	3.6	3.3	3.1	2.9	2.7	2.6	2.5	2.4	2.1	1.8
25 vai 75	12.0	9.8	8.5	6.0	4.9	4.2	3.8	3.5	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.5	2.2	1.9
28 vai 72	12.5	10.2	8.8	6.2	5.1	4.4	3.9	3.6	3.3	3.1	2.9	2.8	2.7	2.5	2.3	2.0
30 vai 70	12.7	10.4	9.0	6.4	5.2	4.5	4.0	3.7	3.4	3.2	3.0	2.8	2.7	2.6	2.3	2.0
32 vai 68	12.9	10.6	9.1	6.5	5.3	4.6	4.1	3.7	3.5	3.2	3.1	**2.9**	2.8	2.6	2.4	2.1
35 vai 65	13.2	10.8	9.4	6.6	5.4	4.7	4.2	3.8	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.7	2.4	2.1
40 vai 60	13.6	11.1	9.6	6.8	5.5	4.8	4.3	3.9	3.6	3.4	3.2	3.0	2.9	2.8	2.5	2.2
45 vai 55	13.8	11.3	9.8	6.9	5.6	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	2.9	2.8	2.5	2.2
50 vai 50	13.9	11.3	9.8	6.9	5.7	4.9	4.4	4.0	3.7	3.5	3.3	3.1	3.0	2.8	2.5	2.2

Lai noteiktu statistisko mērījuma kļūdu, ir jāzina nesvērts respondentu skaits attiecīgajā grupā un rezultāts procentos. Izmantojot šos lielumus, tabulas attiecīgajā iedaļā var atrast statistiskās mērījuma kļūdas robežas + / - procentos ar **95% varbūtību.**

Piemēram, ja pētījuma rezultātā 68.6% no visiem respondentiem (respondentu skaits n=1005) pauda uzskatu, ka saikne starp ES pilsoņiem ir kopumā vāja („*drīzāk vāja*" un „*ļoti vāja*"), tad ar 95% varbūtību mēs varam teikt, ka statistiskā mērījuma kļūda šeit ir + / - 2.9% robežās. No tā izriet, ka saikni starp ES pilsoņiem par kopumā vāju uzskata no 65.8% līdz 71.6% iedzīvotāju.